

Gids met goede praktijken tegen seksuele intimidatie in de publieke ruimte

Prof. dr. Wim Hardyns
Prof. dr. Koen Ponnet
Drs. Thijs Hauspie
Drs. Janneke Schokkenbroek

November 2023

Universiteit Gent

Faculteit Recht & Criminologie

Vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal Recht

Onderzoeksgroep IRCP

Universiteitstraat 4, 9000 Gent

Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen

Vakgroep Communicatiewetenschappen

Onderzoeksgroep imec-mict

Sint-Pietersnieuwstraat 21, 9000 Gent

Contact:

Prof. Wim Hardyns - Wim.Hardyns@UGent.be

Prof. Koen Ponnet - Koen.Ponnet@UGent.be

Gelieve te citeren als:

Hardyns, W., Ponnet, K., Hauspie, T. & Schokkenbroek, J.M. (2023). *Gids met goede praktijken tegen seksuele intimidatie in de publieke ruimte*. Gent: Universiteit Gent. DOI: 10.6084/m9.figshare.24901698

Dit rapport is een samenwerking tussen Universiteit Gent en Plan International België.

Plan International België is een niet-gouvernementele ontwikkelingsorganisatie die zowel actief is op meerdere continenten wereldwijd als in België in de strijd voor de rechten van kinderen en gelijke kansen voor meisjes. We versterken meisjes en jonge vrouwen om hun rechten zelf te kunnen claimen en actieve actoren voor meer gendergelijkheid te worden.

Inhoud

Inleiding	4
Bevindingen Safer Cities meldplatform.....	5
1. Informatie over het onderzoek.....	5
1.1 Inleiding.....	5
1.2 Wie heeft deelgenomen aan het onderzoek?.....	5
1.3 Methode van het onderzoek	7
2. Negatieve ervaringen	8
2.1 Soort ervaring.....	8
2.2 Plaats.....	9
2.3 Moment van de dag	11
2.4 Kenmerken van de dader.....	13
2.5 Mogelijke beweegredenen.....	13
2.6 Extra gegevens negatieve ervaringen.....	15
2.7 Impact van de gebeurtenis.....	17
2.8 Frequentie grensoverschrijdend gedrag.....	21
2.9 Kenmerken veilige plek.....	22
2.10 Bystander interventie.....	24
3. Positieve ervaringen	26
4. Beperkingen van het onderzoek	26
5. Conclusie.....	27
Bestaande initiatieven tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag volgens de 4 P's.....	27
1. Preventie	27
2. Protectie	32
3. Prosecutie.....	33
4. Participatie.....	35
Discussie	36
Referentielijst.....	37
Appendix 1. Specifieke opmerkingen en feedback per vraag Safer Cities platform	40
Appendix 2: Voorbeelden van initiatieven die inzetten op preventie.....	43
Appendix 3: Voorbeelden van initiatieven die inzetten op protectie.....	46

Inleiding

Seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke of openbare ruimten is niet alleen een schadelijk fenomeen voor de slachtoffers die het meemaken, het houdt ook maatschappelijke ongelijkheden in stand en versterkt ze zelfs (Fileborn & O'Neill, 2021; Moreno et al., 2022). Wereldwijd willen beleidsmakers seksueel grensoverschrijdend gedrag niet langer tolereren of negeren en dus wordt de laatste jaren steeds meer ingezet op het verkrijgen van meer veilige en inclusieve steden en gemeenten. Plan International onderzocht in de afgelopen tien jaar de prevalentie en impact van seksueel grensoverschrijdend gedrag in meer dan 20 grootsteden over alle continenten heen, en maakte op basis daarvan telkens een reeks aanbevelingen waarmee beleidsmakers aan de slag kunnen (e.g., Plan International België, 2021). In 2023 werd het Safer Cities meldplatform in meerdere Belgische steden uitgerold. De meldingen die op dit platform gemaakt zijn verschaffen belangrijke inzichten in de prevalentie, aard, en context van (seksuele) intimidatie in de publieke ruimte in België. In deze inspiratiegids wordt allereerst een overzicht gegeven van de bevindingen van dit meldplatform.

Hoewel seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte een universeel probleem blijkt te zijn, benadrukt men bij Plan International dat de aanpak sterk kan verschillen naargelang de context. De uitdagingen waarmee steden en gemeenten geconfronteerd worden en de deskundigheid die nodig is om het probleem aan te pakken, kunnen sterk uiteen lopen. Zo zullen bijvoorbeeld steden met een groot aantal nachtclubs en uitgaansgelegenheden andere noden en behoeften hebben dan steden en gemeenten waar het uitgaansleven een veel minder grote rol speelt. Desalniettemin heeft Plan International een raamwerk ontwikkeld dat toelaat aanbevelingen op te delen in vier verschillende categorieën, met name de '4 P's in de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag': preventie, protectie, prosecutie en participatie. Hoewel de precieze invulling van die 4 P's sterk afhankelijk is van de context waarbinnen het probleem van seksueel grensoverschrijdend gedrag zich afspeelt, moeten lokale beleidsmakers minstens op elk van die vier categorieën inzetten. Pas dan kunnen we spreken van een alomvattende aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Plan International België, 2023).

In deze gids bekijken we tevens verschillende initiatieven die steden en gemeenten opgestart hebben om seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte aan te pakken. Achtereenvolgens belichten we initiatieven op vlak van preventie, protectie, prosecutie en participatie, waarbij telkens (1) de P kort wordt toegelicht; (2) enkele Belgische initiatieven worden toegelicht; en (3) enkele buitenlandse initiatieven worden toegelicht. Belangrijk om mee te geven is dat deze gids slechts een greep uit alle bestaande initiatieven bevat. Sommige initiatieven zijn niet in deze gids opgenomen om herhaling te vermijden of omdat er nog te weinig over geweten is. De uiteindelijk selectie van initiatieven is gekozen op basis van diversiteit, mate van innovatie en gedetailleerdheid in omschrijving en aanpak. Tot slot moet worden meegegeven dat de 4 P's geen mutueel exclusieve categorieën zijn: het is goed mogelijk dat een initiatief op meerdere P's tegelijk inwerkt en dus zowel onder bijvoorbeeld preventie en participatie valt.

Verder zullen we in onderstaand overzicht waar mogelijk benadrukken welke initiatieven specifiek aandacht hebben voor positieve mannelijkheid, (intersectionaliteit met) andere kwetsbare groepen (bv. LGBTQIA+) en internationale solidariteit. Inzetten op positieve mannelijkheid in de context van seksueel grensoverschrijdend gedrag houdt in dat men mannen aanspoort om zich af te zetten tegen het vertonen van zogenaamde toxische mannelijkheid (i.e., de drang om bepaalde gedragingen te vertonen dat anderen, vaak vrouwen, kwetst). Door het promoten en aanleren van positieve mannelijkheid probeert men dus mannen aan te moedigen om zich als 'een betere man' te gedragen en bijvoorbeeld meer respectvol te zijn tegenover vrouwen. Dergelijk engagement kan ervoor zorgen dat genderongelijkheden zoals seksueel grensoverschrijdend gedrag afnemen, al moet de

kanttekening gemaakt worden dat het gebruiken van termen zoals positieve mannelijkheid de huidige tweedeling tussen mannen en vrouwen (en dus genderongelijkheid) mee in stand kan houden (Waling, 2019). Een doordachte aanpak is dus noodzakelijk. Daarnaast gaat het bij seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte niet uitsluitend om genderongelijkheid. Er is ook aandacht nodig voor andere kwetsbare groepen die opdringerig en ongewenst (seksueel) gedrag meemaken (bv. vanwege hun seksuele geaardheid, huidskleur of etniciteit). Er kan bovendien ook sprake zijn van intersectionaliteit tussen verschillende beweegredenen, wat de ervaring van seksueel grensoverschrijdend gedrag mogelijk nog intenser maakt. Zo kan een vrouw met een donkere huidskleur schunnige opmerkingen ontvangen die zowel seksistisch als racistisch van aard zijn (Boyer, 2022). Tot slot geven we ook mee welke initiatieven tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag kenmerken vertonen van internationale solidariteit en zich dus niet alleen richten op het oplossen van eigen lokale problemen, maar ook een internationale impact proberen te genereren.

Bevindingen Safer Cities meldplatform

1. Informatie over het onderzoek

1.1 Inleiding

Het internationaal programma Safer Cities van Plan International ondersteunt jongeren in de strijd tegen (seksuele) intimidatie in de stad. Lokale jongerengroepen worden aangemoedigd hun eigen aanbevelingen aan beleidsmakers over te dragen en hun leeftijdsgenoten te sensibiliseren. Door jongeren hun stem te laten horen en hun eigen ervaringen met seksuele intimidatie te delen, is het de bedoeling om veilige, verantwoordelijke en inclusieve steden te bouwen met en voor adolescente jongeren.

Via het internationale digitale platform Safer Cities kunnen jongeren de openbare plaatsen waar ze zich ongemakkelijk, bang of net gelukkig en veilig voelen identificeren en delen. Door een locatie op de kaart aan te duiden en hun ervaringen weer te geven, worden echte verhalen van jongeren onthuld en zichtbaar gemaakt voor de buitenwereld. De verzamelde informatie brengt de problematiek van (seksuele) intimidatie in steden duidelijker in kaart via de stem van de jongeren zelf. Op basis van de resultaten worden problemen geïdentificeerd en kunnen oplossingen worden geformuleerd.

Na eerder onderzoek in Antwerpen, Brussel, Charleroi, en Gent, werd het Safer Cities project recentelijk ook uitgerold in de steden **Beringen, Bergen, Elsene, Etterbeek, Kortrijk, Luik, Namen, Oostende, Sint-Niklaas, en Turnhout**. In dit rapport worden de resultaten van het project van 2023 weergegeven.

1.2 Wie heeft deelgenomen aan het onderzoek?

Aan de hand van verschillende (socio-demografische) kenmerken beschrijven we hieronder wie heeft deelgenomen aan het Safer Cities project in de betreffende steden. In Tabel 1 geven we weer hoeveel meldingen ingevoerd werden per stad. In Tabel 2 geven we de socio-demografische gegevens van de melders weer. Een belangrijke kanttekening bij deze gegevens is dat de (negatieve) ervaringen beschreven in de meldingen per definitie plaatsvonden voordat de melding gemaakt werd, en dat dit in sommige gevallen kan betekenen dat het incident al meerdere jaren geleden plaatsvond. De gerapporteerde socio-demografische gegevens hebben betrekking op het moment van melden, waardoor in sommige gevallen onduidelijk is wat de leeftijd of werkstatus van de melder was op het moment van het incident.

Aantal meldingen

In totaal werden er **1075 meldingen** ingevoerd via het Safer Cities platform. In 87.1% (n=937) van de gevallen waren dit negatieve ervaringen. In 12.9% (n=139) van de gevallen werd een positieve ervaring gerapporteerd.

Tabel 1.

Overzicht meldingen per deelgenomen stad en volgens taal respondent

	Slechte ervaring	Goede ervaring	Totaal
	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i> (%)
Plaats			
Turnhout	291	78	369 (34.30%)
Kortrijk*	169		169 (15.70%)
Sint-Niklaas	107	33	140 (11.10%)
Oostende*	119		119 (11.10%)
Luik	69	1	70 (6.5%)
Namen	63	4	67 (6.20%)
Beringen	40	19	59 (5.50%)
Bergen	69	1	51 (4.70%)
Elsene	22	0	22 (2.00%)
Etterbeek	7	2	9 (0.80%)
Taal			
Nederlands	727	130	857 (79.70%)
Frans	207	8	215 (20.00%)
Spaans	3	0	3 (0.30%)
Totaal	937	138	1075 (100%)

*In deze steden konden melders alleen *slechte* ervaringen melden.

Socio-demografische gegevens

De socio-demografische gegevens van de melders zijn terug te vinden in Tabel 2. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat er veel variatie was tussen de verschillende vragenlijsten van de verschillende steden. Zo was het bijvoorbeeld in sommige steden verplicht om vragen over gender, leeftijd, en werkstatus in te vullen, terwijl dit in andere steden niet verplicht was of zelfs niet bevraagd is. Hierdoor is het niet mogelijk gebleken om een totaaloverzicht te genereren van de kenmerken van alle melders.

Van de melders die wel vragen over hun gender, leeftijd, en werkstatus hebben ingevuld weten we dat de meeste personen zich identificeren als vrouw en aangaven student te zijn.

Tabel 2.*Demografische gegevens van de steekproef*

	<i>n</i> (%)
Gender ^a	
Man	108 (23.28%)
Vrouw	319 (68.75%)
Non-binair	10 (2.16%)
Ik wens niet te antwoorden	27 (5.82%)
Leeftijd in jaren ^b	
Min – Max - Gemiddelde	11 – 82 – 28.99
Werkstatus ^c	
Student	272 (53.65%)
Aan het werk	187 (36.88%)
Werkzoekend	20 (3.95%)
Pensioen	28 (5.53%)

^a *N* = 464; Niet verplicht in te vullen en werd niet bevraagd in Oostende en Kortrijk.

^b *N* = 388; Niet verplicht in te vullen.

^c *N* = 479; Niet verplicht in te vullen en meerdere antwoorden mogelijk (bv. 'Student' + 'Aan het werk').

1.3 Methode van het onderzoek

Via het digitaal platform Safer Cities werd aan melders gevraagd om aan te duiden op welke locatie zij de betreffende positieve of negatieve ervaring hebben meegemaakt, op welk moment van de dag, in welke context, en, in het geval van een negatieve ervaring, door wie. Daarnaast lieten sommige melders weten wat de gevolgen van de gebeurtenis waren, of zij bijvoorbeeld geholpen werden en zo ja, door wie.

In dit rapport worden tabellen en grafieken gepresenteerd waarin deze informatie wordt weergegeven. Aangezien er in de dataset te veel variatie en onzekerheid bestaat met betrekking tot gender, leeftijd, en werkstatus van de melders, zullen we in dit rapport geen vergelijkingen kunnen maken tussen verschillende (socio-)demografische groepen.

Tot slot kregen de melders bij enkele vragen de mogelijkheid om hun antwoord of ervaring in meer detail te beschrijven. De informatie verkregen uit deze open vragen is in de vorm van quotes opgenomen in dit rapport.

2. Negatieve ervaringen

Via het digitaal platform werd gepeild naar het soort negatieve ervaring dat mensen meemaakten in de stad. De melders gaven aan welke vorm van intimidatie plaatsvond, de locatie en het moment van de ervaring en of er sprake was van discriminatie.

2.1 Soort ervaring

Tabel 3 geeft een overzicht van de verschillende soorten intimidatie die werden gerapporteerd. In Figuur 1 worden deze aantallen visueel voorgesteld. Uit de gegevens valt af te leiden dat de meeste meldingen (45.48%) betrekking hadden op verbale intimidatie, gevolgd door ervaringen met intimidatie zonder fysiek contact (31.05%). 227 meldingen (27.75%) betroffen een situatie waarbij de respondent geen intimidatie had meegemaakt, maar aangeeft zich onveilig te hebben gevoeld.

Tabel 3.

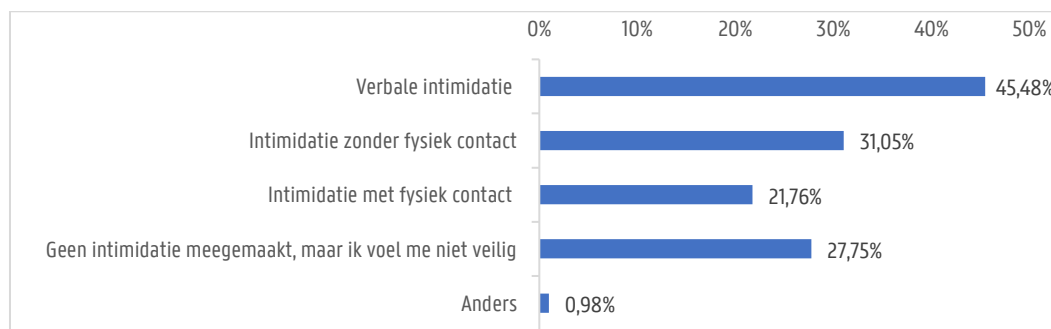
Overzicht van de verschillende intimidatievormen die werden gerapporteerd (N = 818).

	<i>n</i> *	% van alle meldingen
Verbale intimidatie (bv. fluiten, ongewenste opmerkingen, beledigen, ...)	372	45.48%
Intimidatie zonder fysiek contact (bv. gevolgd worden, ongewenste blikken, exhibitionisme)	254	31.05%
Intimidatie met fysiek contact (bv. ongewenste aanrakingen, betasten, verkrachting)	178	21.76%
Geen intimidatie meegemaakt, maar ik voel me niet veilig	227	27.75%
Anders	8	0.98%

*Melders hadden de mogelijkheid om een of meerdere intimidatievormen aan te duiden per melding/incident.

Figuur 1.

Overzicht van de verschillende intimidatievormen die werden gerapporteerd (N = 818).

Aan melders werd gevraagd om hun ervaring nog wat meer in detail te beschrijven. De meeste negatieve ervaringen hadden betrekking op niet-fysieke vormen van intimidatie, zoals achtervolgd worden, verbaal geïntimideerd worden (bijv. nagefloten worden), overlast van hangjongeren of groepen mannen, overlast in verband met drug- en alcoholgebruik. Enkele melders gaven aan dat zij fysiek geweld mee hadden gemaakt, of

bespuugd of bestolen waren. Een paar melders gaven aan dat zij gedrogeerd waren, en een enkeling meldde dat zij verkracht waren.

Bij een groot deel van de meldingen beschreven de melders dat zij zich over het algemeen onveilig voelen in hun stad, in het bijzonder op bepaalde momenten van de dag ('s avonds laat) of op bepaalde plaatsen (bijv. het station).

“Groepen jongens of enkele mannen die aanstootgevende dingen roepen, fluiten, achter blijven wandelen waardoor je van straat kant moet wisselen. Ik zou hier ook niet graag alleen willen wandelen. Zeker 's avonds.”

“Ik was alleen aan het fietsten en twee andere jongens achtervolgden mij”

“Je wordt er vaak nageroepen als meisje. In de tunnel naast het station werd ik tegen gehouden door 4 mannen. Ik duwde hen opzij en liep verder.”

Opvallend genoeg zaten er ook een behoorlijk aantal meldingen tussen die betrekking hadden op verkeersveiligheid en onveilige verkeerssituaties. Deze meldingen lijken buiten de beoogde doelstellingen en -groepen van het Safer Cities platform te vallen. Deze onregelmatigheden worden verder besproken in het onderdeel 'Beperkingen'.

2.2 Plaats

Melders konden tevens aangeven op wat voor plaats de intimidatie of onveilige situatie plaatsvond. Deze gegevens zijn terug te vinden in Tabel 4 en Figuur 2. Veruit de meeste meldingen hadden betrekking op een onveilige situatie of een ervaring met intimidatie die op straat plaatsvond. Andere plaatsen die in meer dan 5% van de meldingen genoemd werden waren het park (7.9% van de meldingen), het openbaar vervoer (7.4%) en op de fiets (6.6%). Het is hierbij belangrijk te overwegen dat incidenten die tijdens het fietsen plaatsvonden in de meeste gevallen ook op straat plaatsvonden. Dit benadrukt de bevinding dat de veruit de meeste incidenten op straat plaatsvonden.

Tabel 4.

Overzicht van de specifieke plaatsen waar intimidatie plaatsvond (N = 636).

	<i>n</i>	%
Op straat	377	59.28%
In het park	50	7.86%
Openbaar vervoer	47	7.39%
Op de fiets	42	6.60%
Tijdens een vrijetijdsactiviteit	29	4.56%
Op school of op campus	27	4.25%
Anders	64	10.06%

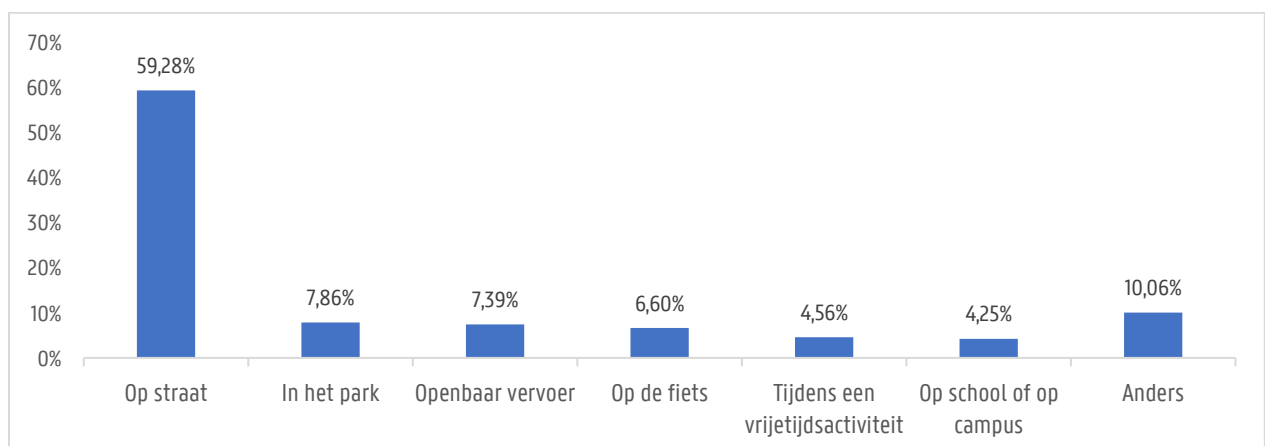
“Een grote mannelijke groep maakte seksuele opmerkingen terwijl ik alleen op straat liep..”

“Als ik laat in de avond door de tunnel fiets, staat er soms iemand, maar soms ook niemand. Alleszins heb ik steeds een angstig gevoel omdat er iemand kan staan en het een verlaten plek is”

“Tijdens het wandelen met mijn hond in het hondenpark, haalde een man mijn hond aan. Hij kwam niet in het park. Maar telkens ik het park wou verlaten aan de ene of de ander uitgang, liep de man ook naar die uitgang. Hij sprak geen Nederlands dus communicatie was moeilijk. Het voelde heel intimiderend aan. Uiteindelijk kon ik het park verlaten en riep ik de hulp in van voorbijgangers.

Figuur 2.

Overzicht van de specifieke plaatsen waar intimidatie plaatsvond (N = 636).

2.3 Moment van de dag

Aan de melders werd gevraagd om aan te geven op welk moment van de dag de gebeurtenis plaatsvond. Deze gegevens zijn terug te vinden in Tabel 5 en Figuren 3 en 4.

De meeste meldingen betroffen negatieve ervaringen die in de namiddag (33.8%) of avond (37.7%) plaatsvonden. 24 (3.5%) melders gaven zelfs aan dat de intimidatie elk moment van de dag plaatsvond. Het is echter onduidelijk in wat voor omstandigheden deze intimidatie ervaringen plaatsvonden. Wanneer gevraagd werd of de intimidatie in het licht of in het donker plaatsvond, bleek dat bij meer dan de helft van de meldingen (57.6%) de intimidatie in het daglicht plaatsvond.

Tabel 5.

Overzicht van het moment van de dag waarop een negatieve ervaring met intimidatie plaatsvond (N = 684).

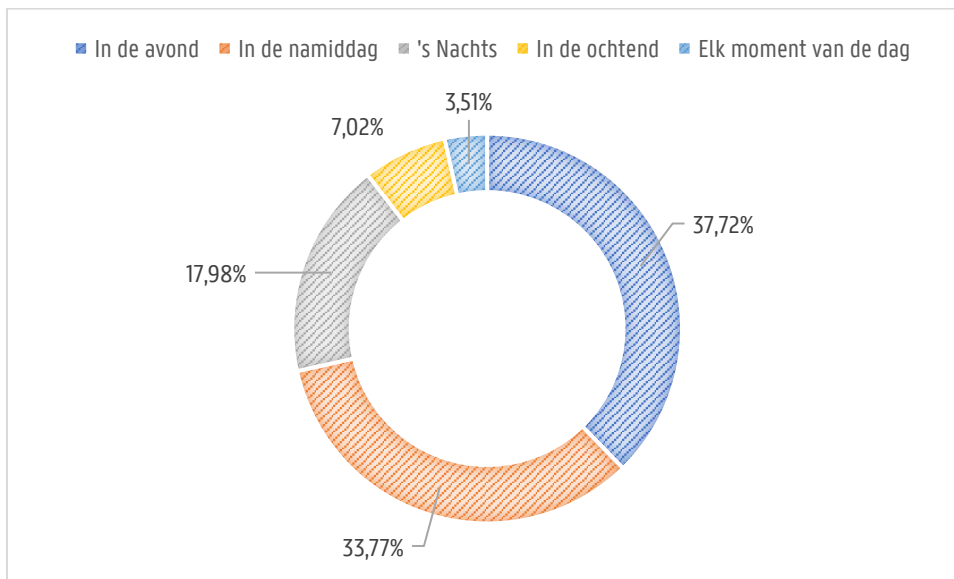
	<i>n</i>	%
In de avond	258	37.72
In de namiddag	231	33.77
's Nachts	123	17.98
In de ochtend	48	7.02
Elk moment van de dag	24	3.51

“’s avonds en zeker ‘s nachts loop ik hier niet alleen rond”

“Sommige jongens blijven de hele nacht op die straat en maken heel lawaai. Ik voel mij niet veilig als ik naar huis ga ‘s avonds.”

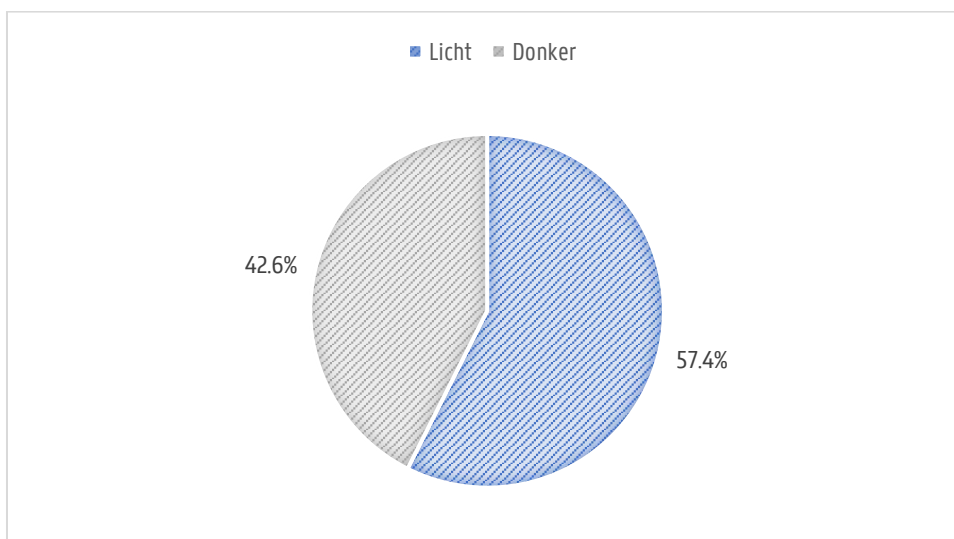
Figuur 3.

Overzicht van het moment van de dag waarop een negatieve ervaring met intimidatie plaatsvond (N = 684).

Figuur 4.

*Overzicht van of het licht of donker was tijdens de negatieve ervaring met intimidatie (N = 397)**

*Dit werd niet bevraagd in Oostende en Kortrijk.

2.4 Kenmerken van de dader

Sommige melders gaven tevens informatie over de kenmerken van de dader(s) van de intimidatie. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 6 en Figuur 5. In bijna alle gevallen (93.3%) werd de intimidatie uitgevoerd door een jongen/man of een groep jongens/mannen. In 10.5% van de meldingen werden de daders beschreven als een gemengde groep (zowel mannen als vrouwen). In 58 gevallen werd de dader omschreven als een meisje/vrouw of een groep meisjes/vrouwen.

Tabel 6.

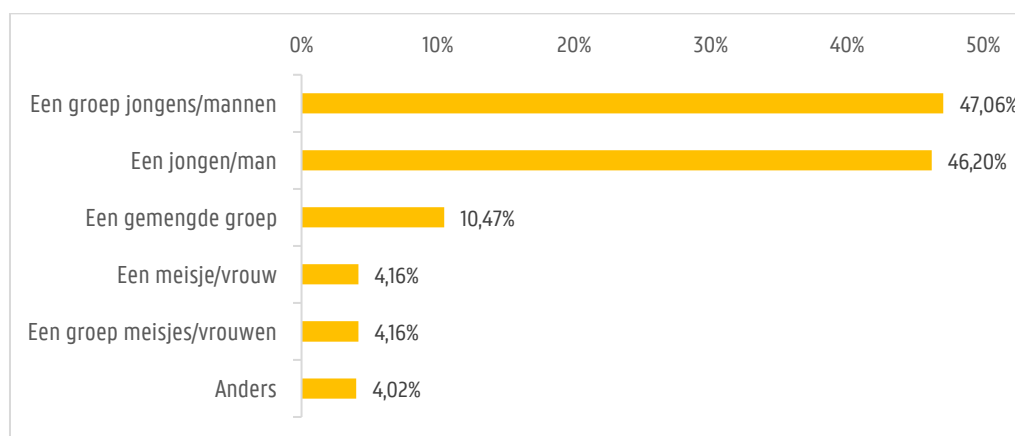
Overzicht van de gerapporteerde kenmerken van de daders van intimidatie (N = 697).

	<i>n</i> *	% van alle meldingen
Een groep jongens/mannen	328	47.06%
Een jongen/man	322	46.20%
Een gemengde groep	73	10.47%
Een meisje/vrouw	29	4.16%
Een groep meisjes/vrouwen	29	4.16%
Anders	28	4.02%

* Melders hadden de mogelijkheid om een of meerdere daderkenmerken aan te duiden per melding/incident.

Figuur 5.

Overzicht van de gerapporteerde kenmerken van de daders van intimidatie (N = 697).

2.5 Mogelijke beweegredenen

Aan melders werd gevraagd om aan te geven wat volgens hen de beweegredenen van de dader(s) zouden kunnen zijn geweest. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat de beweegredenen die in de vragenlijst waren opgesomd met name betrekking hebben op kenmerken van het slachtoffer, en niet op mogelijke kenmerken of zelfs problematieken bij de dader.

In de meeste gevallen gaven melders aan dat zij vermoedden dat de intimidatie te maken had met hun geslacht (47.8%), hun uiterlijk (29.4%) en/of hun leeftijd (21.4%). Sommige melders denken dat hun etniciteit (9.1%), hun LGBTQIA+ identiteit (6.7%) en/of hun religie (5.9%) de dader(s) hebben aangezet tot de intimidatie.

Tabel 7.

Overzicht van de gepercipieerde beweegredenen achter de intimidatie (N = 701).

	<i>n</i> *	% van alle meldingen
Je geslacht	335	47.79%
Je uiterlijk	206	29.39%
Je leeftijd	150	21.40%
Je etniciteit of afkomst	64	9.13%
Je LGBTQIA+ identiteit	47	6.70%
Je religie	41	5.85%
Je handicap	19	2.71%
Ik weet het niet	158	22.54%
Anders	39	5.56%

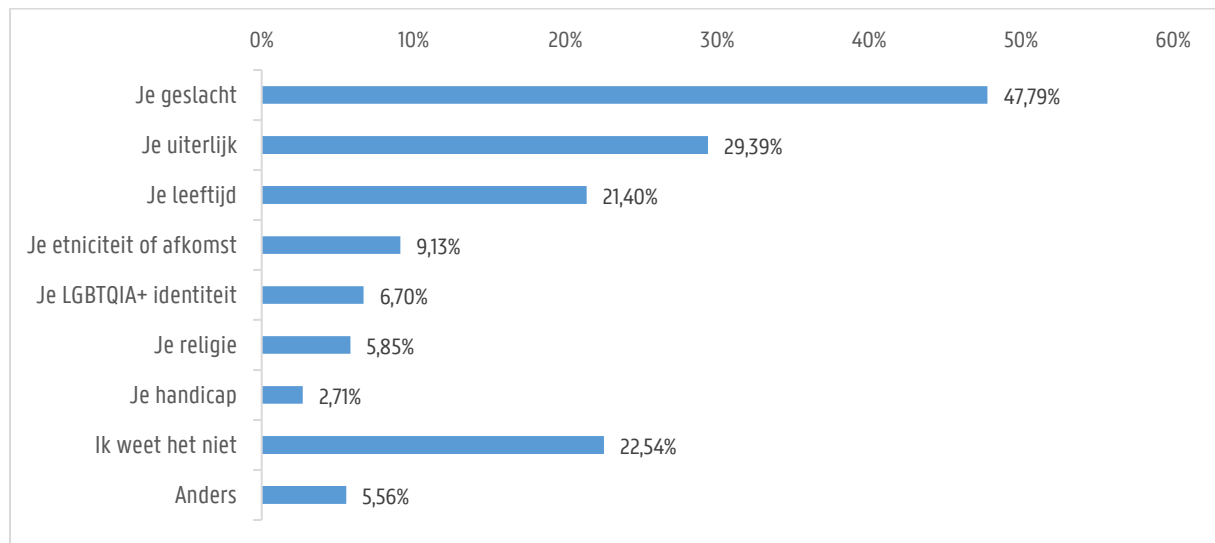
* Melders hadden de mogelijkheid om een of meerdere beweegredenen aan te duiden per melding/incident.

“Iets zeggen op kleding heel vaak zo van “hey meisje” en achtervolgen en blijven kijken”

“Ik werd nageroepen voor homo waardoor ik me onveilig voelde.”

Figuur 6.

Overzicht van de gepercipieerde beweegredenen achter de intimidatie (N = 701).

2.6 Extra gegevens negatieve ervaringen

Tot slot gaven verschillende melders nog aanvullende informatie over hun negatieve ervaringen. Zo gaf bijna 5% van de melders aan dat zij de dader(s) kennen. Ook blijkt dat in iets meer dan de helft van de gevallen (52.7%) getuigen aanwezig waren. Van deze situaties bleken 118 melders in de aanwezigheid van vrienden, kennis of familie te zijn toen de intimidatie plaatsvond. In ongeveer een kwart van de gevallen waarbij getuigen aanwezig waren werd door deze getuige(n) hulp geboden.

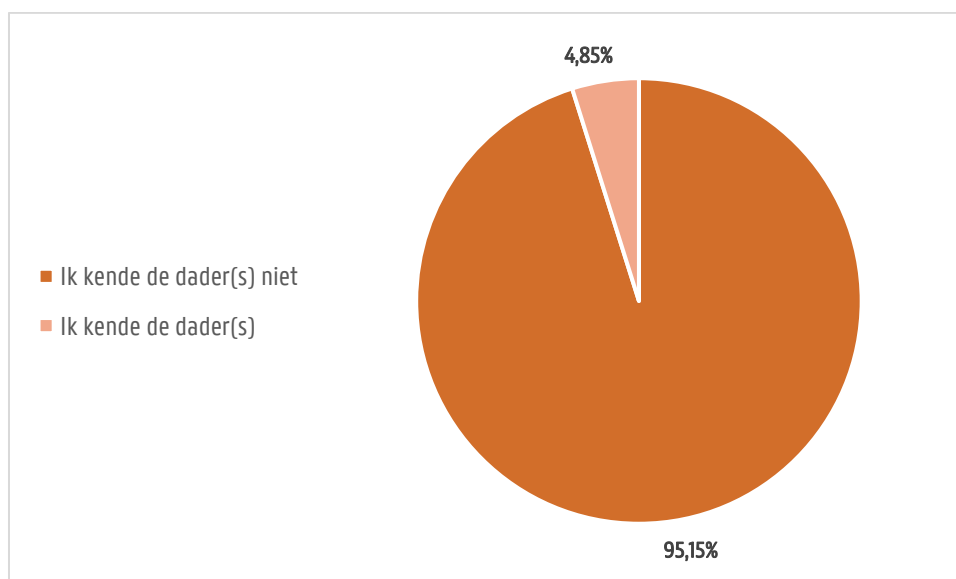
De beschreven extra gegevens zijn tevens terug te vinden in Tabel 8 en Figuren 7 en 8.

“in elkaar geslagen in station, gelukkig was er een taxichauffeur die me geholpen heeft.”

“In het park werd ik aangesproken en omsingeld door een groep allochtone jongeren die condooms bij hadden. Ze wilden met mij in het bos een gangbang doen! Het was klaarlichte dag. Gelukkig kwam er een echtpaar voorbij en kon ik met hen meestappen. Het koppel had direct door dat het voor mij een onveilige situatie was..”

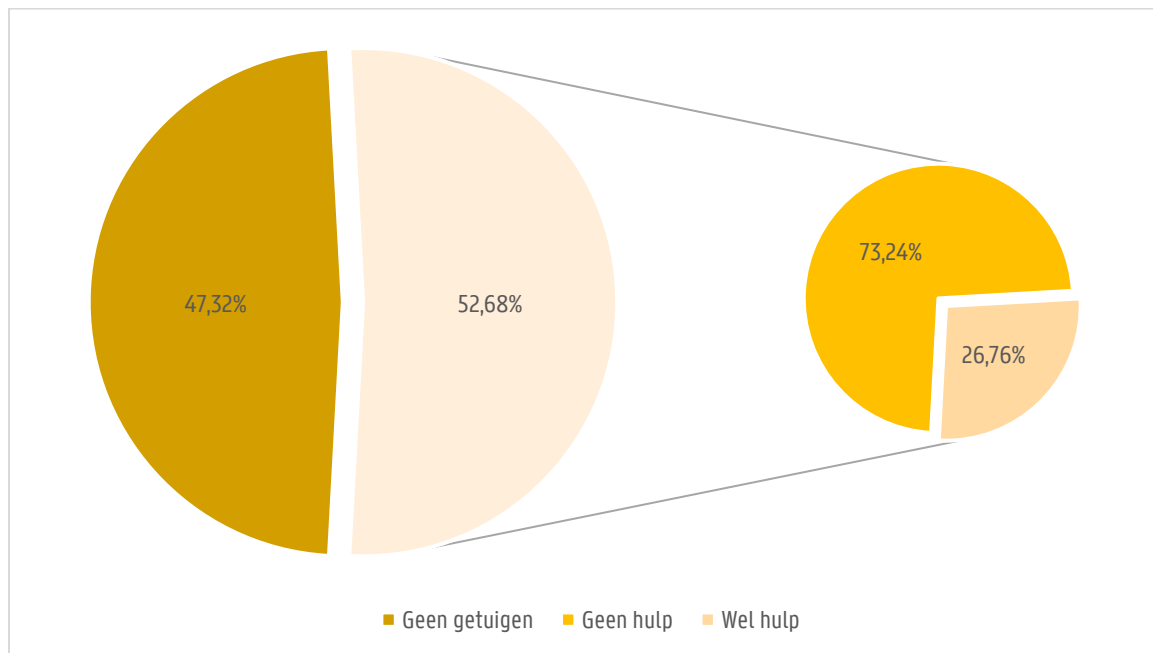
Tabel 8.*Extra gegevens omtrent de negatieve ervaringen met intimidatie.*

	<i>n</i> (%)
Kende je de dader(s)?^a	
Ja	24 (4.85%)
Nee	471 (95.15%)
Waren er getuigen?^b	
Ja:	295 (52.68%)
Ik was alleen, maar er waren getuigen	177 (31.61%)
Ik was met vrienden, kennissen of familie	118 (21.07%)
Nee:	
Ik was alleen zonder getuigen	265 (47.32%)
Heeft iemand van de getuigen hulp aangeboden?^c	
Ja	76 (26.76%)
Nee	208 (73.24%)

^a *N* = 495; Niet verplicht in te vullen en werd niet bevraagd in Oostende en Kortrijk.^b *N* = 560; Niet verplicht in te vullen.^c *N* = 284; Niet verplicht in te vullen; Enkel zichtbaar indien de respondent meldde dat er getuigen waren.**Figuur 7.***Percentage van incidenten waarbij de dader(s) gekend is/zijn (N = 495).*

Figuur 8.

Percentage aanwezige getuigen (N = 560) en percentage getuigen die hulp aanbieden (N = 284).

2.7 Impact van de gebeurtenis

Bij verschillende meldingen is ook informatie gegeven over de impact van de gebeurtenis. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabellen 9 en 10 en in Figuren 9, 10, 11 en 12.

Bij de meeste meldingen geven de melders aan dat zij als gevolg van de negatieve ervaring zich machteloos voelen (40.0%), zich onveiliger voelen in openbare ruimtes (38.3%), zich meer angstig voelen (36.5%) en dat zij bepaalde strategieën toepassen om zich veiliger te voelen. Een voorbeeld van zo'n strategie komt in Tabel 10 en Figuur 12 naar voren: Sommige melders geven aan dat zij voortaan de plaats van het incident vermijden, bijvoorbeeld door een andere weg te nemen (14.8%) of door niet meer alleen op die locatie te komen (14.9%). Dat sommige melders door het incident sneller plekken vermijden komt ook in Tabel 9 en Figuur 9 terug, meer dan 20% van de melders geeft namelijk aan dat zij het moeilijker vinden hun huis te verlaten.

Daarentegen geeft bijna 15% van de melders aan dat zij dergelijke ervaringen dusdanig vaak meemaken dat ze nauwelijks merken dat het gebeurd of dat deze ervaring nog impact maakt. Bijna 10% van de melders geeft aan dat de gebeurtenis überhaupt geen impact op hen heeft gehad.

Tabel 9.

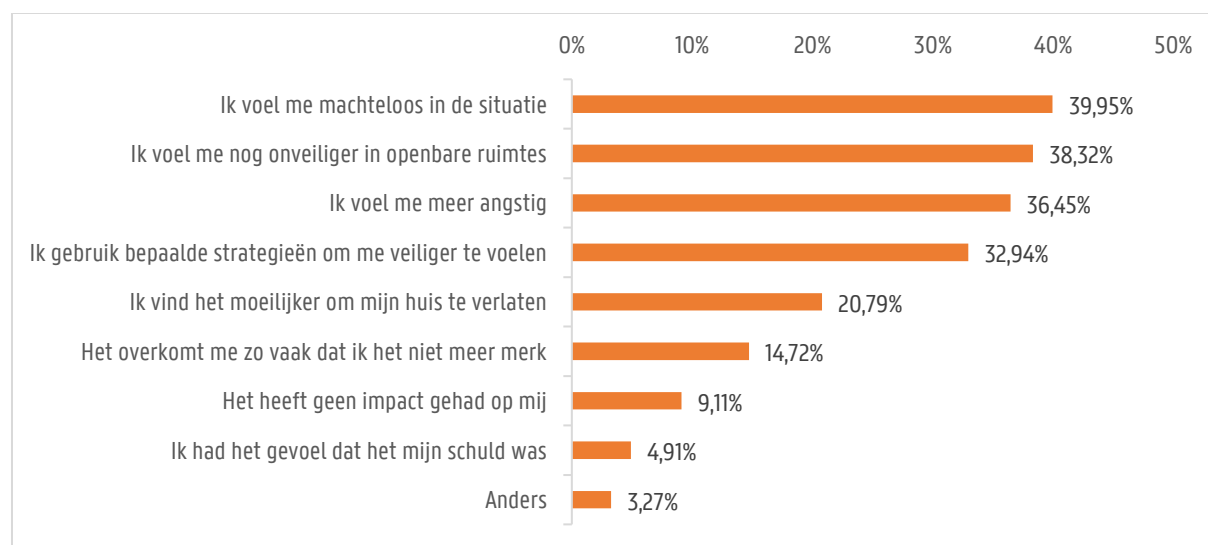
Overzicht van de verschillende vormen van impact dat het incident gehad heeft (N = 428).

	<i>n</i> *	% van alle meldingen
Ik voel me machteloos in de situatie	171	39,95%
Ik voel me nog onveiliger in openbare ruimtes	164	38,32%
Ik voel me meer angstig	156	36,45%
Ik gebruik bepaalde strategieën om me veiliger te voelen	141	32,94%
Ik vind het moeilijker om mijn huis te verlaten	89	20,79%
Het overkomt me zo vaak dat ik het niet meer merk	63	14,72%
Het heeft geen impact gehad op mij	39	9,11%
Ik had het gevoel dat het mijn schuld was	21	4,91%
Anders	14	3,27%

* Melders hadden de mogelijkheid om een of meerdere impactvormen aan te duiden per melding/incident; Niet verplicht in te vullen; Werd niet bevraagd in Oostende en Kortrijk.

Figuur 9.

Overzicht van de verschillende vormen van impact dat het incident gehad heeft (N = 428).

Verder kan nog uit Tabel 10 en Figuur 10 worden afgeleid dat de meeste melders (73.6%) hun ervaring met iemand gedeeld hebben. Wanneer aan deze melders gevraagd werd met wie zij dit gedeeld hebben, blijkt dat veruit de meeste melders hun ervaring met vrienden (79.8%) en/of familie (61.7%) gedeeld hebben (zie Figuur 11). Ongeveer 20% van de melders deelde hun ervaring met een collega. In 11.7% van de gevallen werd de gebeurtenis bij de politie gemeld.

Aan de melders die hun ervaring met iemand deelden werd tevens gevraagd of ze het gevoel hadden dat zij geholpen werden hiermee. 32.1% van hen geeft aan van wel, terwijl 67.9% van deze melders aangeeft niet dit gevoel te hebben. Een kanttekening bij deze bevinding is dat deze vraag door de verschillende melders zeer verschillend opgevat werd: Sommige melders gaven aan of de hulp van hun familie, vrienden of politie na het gebeurde hielp, terwijl anderen juist rapporteerden over of zij zich met het invullen van deze vragenlijst geholpen voelden of niet.

"Het veranderd niks, je kunt hier weinig aandoen. Je kunt blijkbaar mensen niet straffen voor dit gedrag en als ik het aan iemand vertel dan "moet ik er maar gewoon aan worden" of "niet meer s'avonds over straat wandelen" "dat zijn mannen nu eenmaal". Ik moet dus aanvaarden en ondergaan, mezelf onveilig voelen. Ik kan niet voor iedere fluitende man de politie bellen.."

"Ik voel mij niet geholpen. Er wordt bevestigd dat er een probleem is. Omdat er geen directe gevolgen waren, lichamelijk, of geen bewijzen, werden er geen gevolgen aan gegeven."

"Ik vul dit in voor iemand die in de Hema werkt en vertelde dat ze elke woensdag en vrijdag lastiggevalen wordt door 1,2 of 3 zestienjarige meisjes. Zij doen verpakkingen open in de winkel, uiten bedreigingen, stelen... zeggen dat ze haar wel zullen vinden op straat. Politie is al meermaals verwittigd. De winkelierster heel bang als ze op straat is. Ik ben heel bezorgd om haar."

Tabel 10.

Overzicht van gebeurtenissen na de negatieve ervaringen met intimidatie.

	<i>n</i>	% van alle meldingen
Heb je over het incident verteld tegen iemand? ^a		
Ja	376	73.58%
Aan wie? ^b		
Aan vrienden	260	79.75%
Aan familie	201	61.66%
Aan collega's	65	19.94%
Aan de politie	38	11.66%
Aan een psycholoog	18	5.52%
Aan een volwassene op school	8	2.45%
Aan bewakingspersoneel	7	2.15%
Anders	11	3.37%
Nee	135	26.42%
Kom je nog op die plek? ^c		
Ik moet hier sowieso passeren	196	42.15%
Ik blijf naar die plaats gaan	80	17.20%
Ik neem een andere weg	69	14.84%
Ik kom hier niet meer alleen	66	14.19%
Ik kom hier niet meer	32	6.88%
Anders	22	4.73%

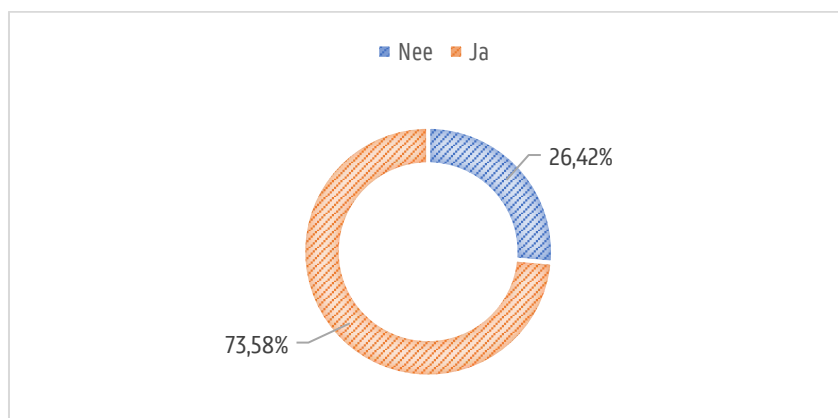
^a *N* = 511; Niet verplicht in te vullen.

^b *N* = 326; Niet verplicht in te vullen; Melders konden meerdere opties aanduiden.

^c *N* = 465; Niet verplicht in te vullen.

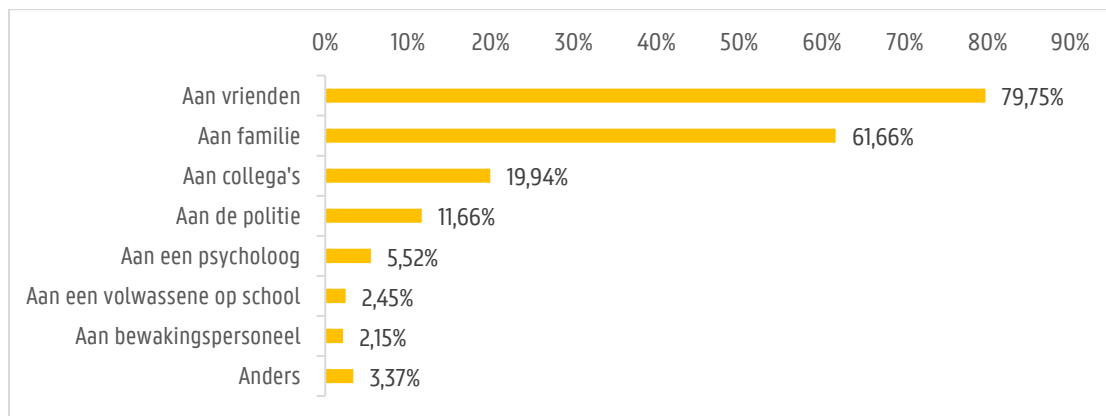
Figuur 10.

*Percentage van melders dat anderen verteld heeft over het incident (*N* = 511).*

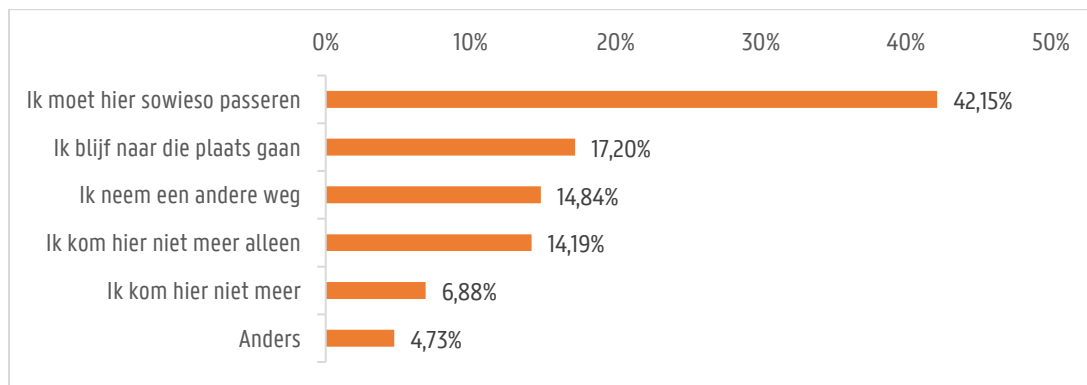
Figuur 11.

Overzicht van aan wie men verteld heeft over de negatieve ervaring met intimidatie (N = 326).

Figuur 12

Overzicht van op welke manier met de plaats van het incident wordt omgegaan nadien (N = 465).

2.8 Frequentie grensoverschrijdend gedrag

Melders konden aangeven hoe vaak zij reeds grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt in hun stad. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 11 en Figuur 13. Bijna 90% van de melders had al meer dan een keer grensoverschrijdend gedrag in hun stad meegemaakt. Voor de meeste melders was dit enkele keren per jaar, maandelijks, of enkele keren per maand. Meer dan 10% van de melders geeft aan dagelijks grensoverschrijdend gedrag mee te maken.

Tabel 11.

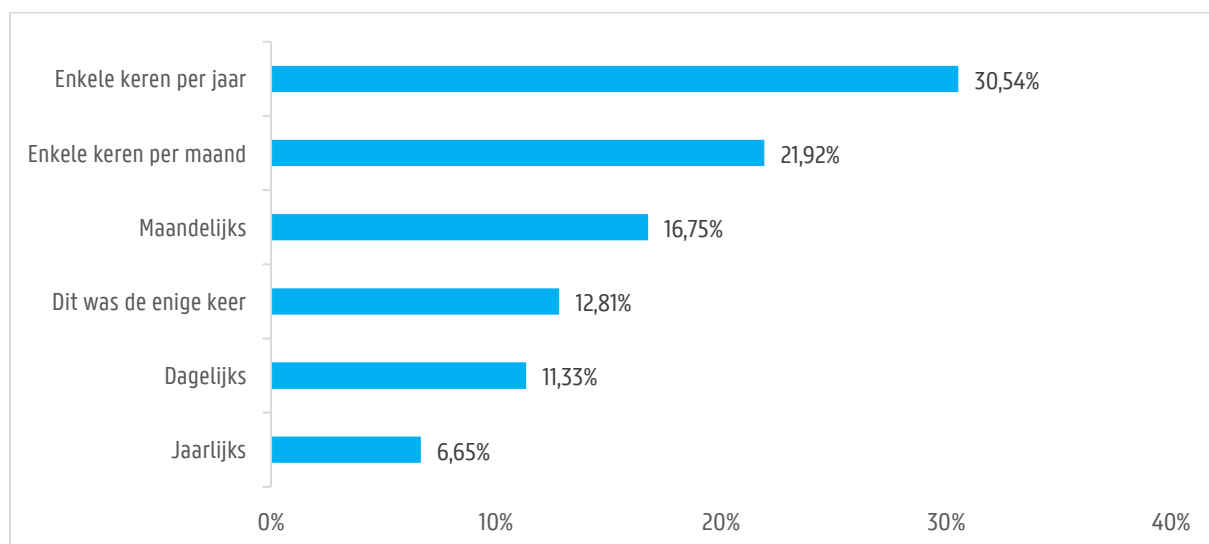
Overzicht van hoe vaak men te maken heeft gehad met grensoverschrijdend gedrag in hun stad (N = 406).*

	<i>n</i>	%
Dit was de enige keer	52	12,8
Jaarlijks	27	6,7
Enkele keren per jaar	124	30,5
Maandelijks	68	16,7
Enkele keren per maand	89	21,9
Dagelijks	46	11,3

* Niet verplicht in te vullen.

Figuur 13.

Overzicht van hoe vaak men te maken heeft gehad met grensoverschrijdend gedrag in hun stad (N = 406).

2.9 Kenmerken veilige plek

Aan melders werd tevens gevraagd om aan te duiden wat volgens hen een plek veilig(er) maakt. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 12 en Figuur 14. De meeste melders (68.6%) gaven aan dat de aanwezigheid van de politie bijdraagt aan de veiligheid van een plek. Daarnaast gaf bijna de helft van de melders aan dat een veilige plek gekenmerkt wordt door goede verlichting (46.5%) en een open plaats met goede zichtbaarheid (41.4%). Een derde van de melders geeft aan dat extra controle in uitgaansbuurten (36.3%), een nette plaats (34.0%) en de aanwezigheid van winkels, bars, of plaatsen waar om hulp gevraagd kan worden (31.2%) belangrijk zijn voor het veiligheidsgevoel.

"In het steegje hangen geregeld 'dronkaards' rond. Er is slechte verlichting en het is er vies en schraal, dat geeft een onprettig gevoel."

“Er is maar één antwoord op deze feiten en dat is meer politie en meer optreden.”

Tabel 12.

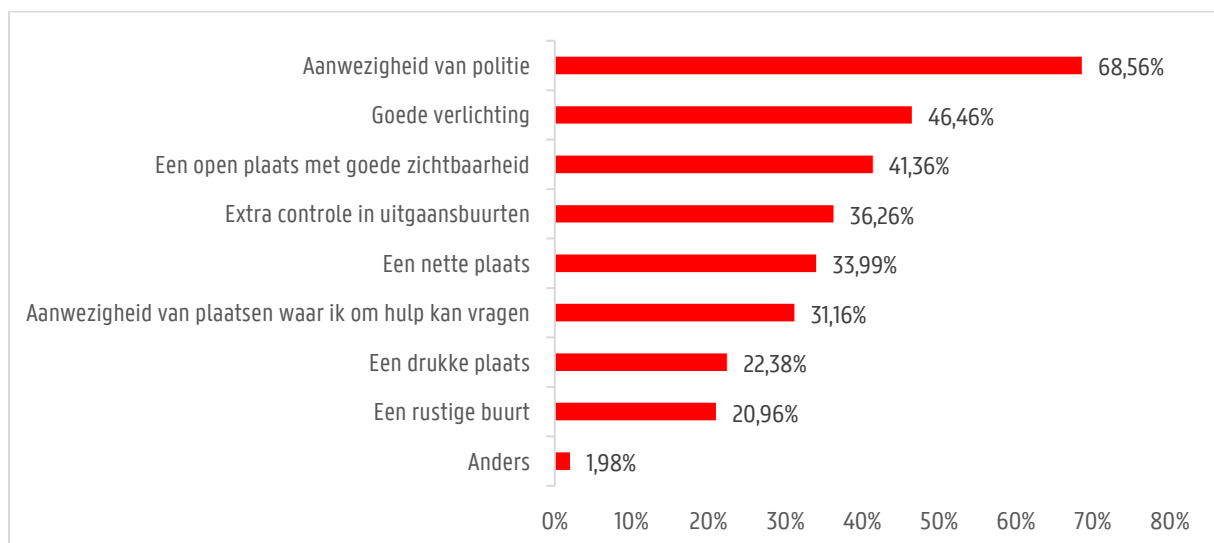
Overzicht van wat een plek volgens de melders veilig maakt (N = 353).

	<i>n*</i>	% van alle melders
Aanwezigheid van politie	242	68,56%
Goede verlichting	164	46,46%
Een open plaats met goede zichtbaarheid	146	41,36%
Extra controle in uitgaansbuurten	128	36,26%
Een nette plaats	120	33,99%
Aanwezigheid van winkels, bars of plaatsen waar ik om hulp kan vragen	110	31,16%
Een drukke plaats	79	22,38%
Een rustige buurt	74	20,96%
Anders	7	1,98%

* Melders hadden de mogelijkheid om een of meerdere kenmerken aan te duiden; Niet verplicht in te vullen; Werd niet bevraagd in Oostende en Kortrijk.

Figuur 14.

Overzicht van wat een plek volgens de melders veilig maakt (N = 353).

2.10 Bystander interventie

Melders rapporteerden niet alleen over hun eigen negatieve ervaring, maar ook over of ze zelf reeds getuige waren van ongewenst gedrag en hoe zij in die situatie gehandeld hebben. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 13 en Figuren 15 en 16. Bijna 60% van de melders geeft aan dat zij als getuige gereageerd hebben op een situatie waarin ongewenst gedrag voorkwam. Meer specifiek geeft de helft aan dat zij het slachtoffer en/of de dader(s) hebben aangesproken. 29% van de bystanders geeft aan dat zij de situatie in het oog hielden en achteraf hulp boden aan het slachtoffer. Ongeveer een kwart van de bystanders probeerde de aandacht af te leiden (23.9%) of het slachtoffer fysiek weg te halen uit de situatie (22.5%).

Tabel 13.

Overzicht van de prevalentie van omstaanderinterventie en de verschillende manieren om te reageren.

	<i>n</i>	% van alle meldingen
Heb je zelf al gereageerd wanneer je getuige was van ongewenst gedrag? ^a		
Ja	293	57.23%
Hoe? ^b		
Dader en/of slachtoffer aanspreken	140	50,72%
Situatie in het oog houden en achteraf hulp bieden aan slachtoffer	80	28,99%
Proberen aandacht af te leiden van voorval	66	23,91%
Het slachtoffer fysiek weghalen van de plaats	62	22,46%
Hulp invoeren van een andere omstaander/getuige	59	21,38%
Nee	219	42.77%

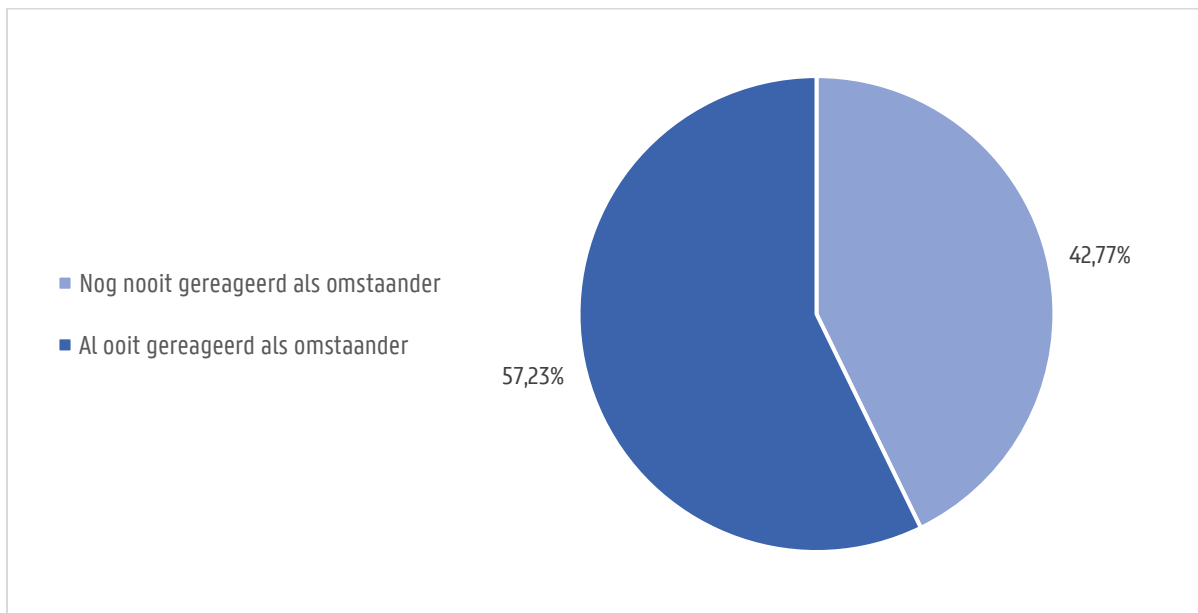
^a *N* = 512.

^b *N* = 276; Niet verplicht in te vullen; Respondenten konden meerdere opties aanduiden; Geen categorie 'Anders' beschikbaar.

“Ik was aan het wandelen. Ik wandelde voorbij een man. Hij stopte plots met wandelen en draaide zich om achter mij. Na een tijdje merkte ik dat hij mij bleef achtervolgen, toen iemand mij aansprak op zijn gedrag hoorde hij het en liep hij weg..”

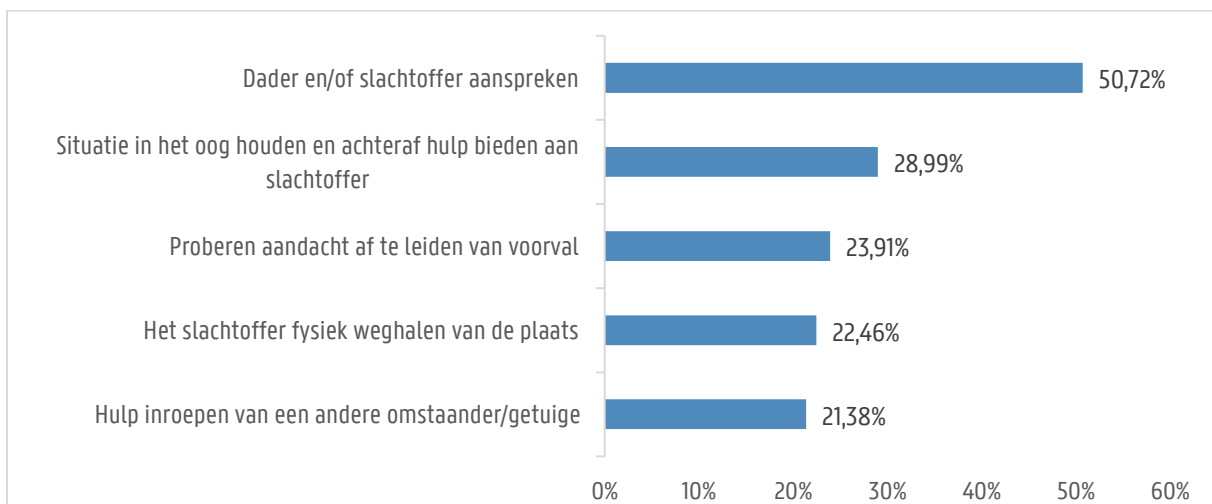
Figuur 15.

Prevalentie van omstaanderinterventie bij ongewenst gedrag (N = 512).

Figuur 16.

Overzicht van de verschillende reacties bij ongewenst gedrag (N = 276).

3. Positieve ervaringen

Zoals eerder beschreven werden er maar weinig meldingen gemaakt over positieve ervaringen in de stad (n = 138). Over deze positieve ervaringen is maar weinig bekend, aangezien hier in de survey niet veel over gevraagd werd. Bij de meeste positieve meldingen beschreven de melders dat zij zich doorgaans veilig voelen, dat zij hun stad als levendig en leuk beschouwen, of dat zij in een buurt wonen waar het rustig is. Ook werden enkele anekdotes gedeeld over positieve ervaringen met onbekenden.

“s middags op de Grote Markt in het zonnetje een babbeltje met mensen die op de bank zitten”

4. Beperkingen van het onderzoek

Bij de interpretatie van bovenstaande resultaten dient rekening gehouden te worden met enkele beperkingen van het onderzoek.

Een van de belangrijkste beperkingen van dit onderzoek is reeds meerdere keren in dit rapport naar voren gekomen, namelijk dat er in de verschillende steden met verschillende vragenlijsten gewerkt is. Hierdoor zijn lang niet alle vragen bij alle meldingen gesteld, waardoor veel belangrijke gegevens ontbreken. Daarnaast werden sommige vragen wel in alle steden gesteld, maar was de verwoording van de vraag of de antwoordopties verschillend in de verschillende vragenlijsten. Dit belemmert een zorgvuldige en efficiënte data analyse. Onze aanbeveling is om een enkele vragenlijst op te stellen die consistent wordt toegepast doorheen de verschillende steden waarin het Safer Cities meldplatform wordt uitgerold.

Een bijkomende beperking die uit de verschillende meldingen naar voren is gekomen, is dat de verschillende steden waarin het Safer Cities meldplatform actief is een verschillende aanpak en doelstelling lijken toe te passen bij het opzetten en uitwerken van dit platform. Zo werden bij sommige steden meldingen gemaakt over zaken die voorbij de scope van het Safer Cities meldplatform liggen, bijvoorbeeld over verkeersveiligheid of de aanpak van het stadsbestuur. Onze aanbeveling is om ook op dit gebied een rechtlijnige doelstelling en aanpak te hanteren, waaruit duidelijk naar voren komt welke doelgroep het platform voor ogen heeft en welk type meldingen binnen dit platform verzameld worden.

Doorheen de vragenlijst zijn er verschillende vraagstellingen die onduidelijk of dubbelzinnig zijn, waardoor deze moeilijk te beantwoorden zijn voor de melder, alsook moeilijk te analyseren voor de onderzoeker. Daarnaast worden bij diverse meerkeuzevragen antwoordopties geboden die niet altijd even relevant zijn. In andere gevallen ontbreken juist mogelijk relevante antwoordopties. Voor een overzicht van de specifieke opmerkingen per vraag, zie Appendix I. Ons advies zou zijn om de vragenlijst voldoende te testen om onduidelijkheden bij het doelpubliek op te sporen en de vragenlijst waar nodig te verbeteren alvorens de vragenlijst definitief in het platform opgenomen wordt.

Enkele praktische beperkingen waar de onderzoekers tijdens de data-analyse tegenaan zijn gelopen hebben onder andere betrekking op de opzet van de dataset. Deze zou meer gestroomlijnd kunnen en moeten worden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een betere surveytool zoals Qualtrics. Daarnaast bleken er diverse meldingen in de dataset te zitten die testpogingen van Plan International of plaatselijk bestuur medewerkers betroffen. Hoewel in sommige van deze meldingen voldoende duidelijk werd gemaakt dat het om een testpoging

gaat, is dit niet bij alle meldingen even duidelijk. Hierdoor is het bijzonder ingewikkeld gebleken om te filteren welke meldingen authentiek zijn, en welke een testpoging betreffen. Onze aanbeveling is om hier duidelijke afspraken over te maken, bijvoorbeeld door het consistent gebruik van het woord “TEST” in bepaalde antwoordkaders. Bij sommige surveytools (bv. Qualtrics) is het mogelijk om een testlink te genereren, die in de dataset dan gemarkeerd worden als testpoging.

5. Conclusie

De beperkingen van de vragenlijst in acht genomen, vormt dit Safer Cities onderzoeksrapport alsnog een belangrijke informatiebron met betrekking tot de onveilige situaties die sommige mensen meemaken in hun stad. Met de bevindingen beschreven in dit rapport kan in kaart worden gebracht wat voor situaties mensen meemaken, waar, op welk moment van de dag, en met wie. Ook bieden de melders verschillende handvaten voor preventie en interventie door de kenmerken van een veilige plek uit te lichten.

Over het algemeen komt uit de meldingen naar voren dat de meeste melders te maken hebben met niet-fysieke vormen van intimidatie (bijv. verbaal, achtervolgd worden, nagefloten worden), dat met name (groepen) mannen daders van deze intimidatie zijn, en dat deze intimidatie meestal op straat plaatsvindt, en dan met name 's avonds of 's nachts. Ook is gebleken dat de meeste melders zich door de gebeurtenis onveiliger voelen en doelbewust bepaalde plaatsen vermijden. De meeste melders hebben hun ervaring met anderen gedeeld, en in sommige gevallen waren er zelfs anderen aanwezig tijdens het incident. Melders die zelf ooit getuige waren van intimidatie geven aan dat zij in de meeste situaties de dader en/of het slachtoffer aanspreken. Tot slot werd uiteengezet wat kenmerken zijn van een veilige plaats. Hierbij werden met name het belang van politie aanwezigheid en het belang van goede verlichting aangekaart.

Bestaande initiatieven tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag volgens de 4 P's

Uit de cijfers van het Safer Cities platform komt naar voren dat er nood is aan initiatieven ter preventie van (seksuele) intimidatie in de publieke ruimte. In wat volgt zal een overzicht gegeven worden van reeds bestaande initiatieven. Dit overzicht is gestructureerd aan de hand van de 4 P's: preventie, protectie, prosecutie en participatie.

1. Preventie

Een eerste pijler is preventie. Vandaag gaat het hoofdzakelijk om het informeren en sensibiliseren van jongeren en de rest van de samenleving over wat seksueel grensoverschrijdend gedrag precies inhoudt en wat de mogelijke gevolgen zijn. Een sleutelwoord hierbij is bewustmaking: aan de hand van preventiemaatregelen probeert men mensen bewust te maken van het feit dat seksueel grensoverschrijdend gedrag niet tolereerbaar is in de samenleving en van de rol die ze kunnen spelen in het voorkomen dit gedrag (bv. hoe ze kunnen/moeten reageren als omstaander). Initiatieven die inzetten op preventie uiten zich meestal in sensibiliseringscampagnes en bepaalde vormingen en trainingen (bv. van horecapersoneel, personeel openbaar vervoer of schoolgaande jongeren), maar de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag kan ook meegenomen worden in de stadsontwikkeling, door bijvoorbeeld bepaalde publieke infrastructuur gericht aan te passen. Tot slot is het bij

preventieve initiatieven steeds belangrijk om ervoor te zorgen dat alle betrokken doelgroepen daadwerkelijk bereikt worden.

Binnen België zien we dat de Stad Brussel een voortrekker is in de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag op straat: sinds 2018 lanceerde de stad een [plan van aanpak](#) met verschillende initiatieven die inzetten op preventie (Stad Brussel, 2022). Zo werden verschillende algemene sensibiliseringscampagnes gelanceerd, zoals de 'Vuile teef'-postercampagne, als aanklacht tegen en bewustmaking van seksueel grensoverschrijdend gedrag, de tentoonstelling 'Wat droeg je die dag?', als tegenreactie op het idee dat slachtoffers dergelijk gedrag zelf uitlokken door zich 'te provoceren' te kleden, en de bewustmakingscampagne 'Niets zonder mijn toestemming', die zich specifiek richt op seksueel grensoverschrijdend gedrag het nachtleven (zie Appendix 2A). Recent startte de stad met '[Join the FAM](#)', een campagne die focust op het aanmoedigen van elke Brusselaar om zich aan te sluiten bij 'the FAM': een zorgzame en warme 'familie' van getuigen die klaarstaan om te reageren als het nodig is (equal.brussels, 2022). Om te weten hoe je exact moet reageren, verwijzen ze in de campagne naar de 5D-regel (distract, document, direct, delegate en dialogue). Deze vijf D's corresponderen met vijf manieren waarop je kunt ingrijpen bij het zien van seksueel grensoverschrijdend gedrag, namelijk de aandacht afleiden van de dader, het documenteren van bewijsmateriaal door het voorval te filmen, direct ingrijpen en met dwingende toon vragen aan de dader om te stoppen, indirect ingrijpen door hulp in te roepen van omstaanders of personen van de openbare orde, en als laatste in dialoog gaan met het slachtoffer na de feiten, om die gerust te stellen en de nodige instanties te contacteren (bv. zorgcentrum na seksueel geweld). Daarnaast wordt er ook een 6^e D vooropgesteld: de D van 'Deurbel'. Ieder lid van the FAM wordt uitgenodigd om de gewone naamsticker op hun deurbel te vervangen door een speciale sticker van the FAM, om te laten zien dat de slachtoffers niet alleen zijn en bij hen hulp kunnen vragen (zie Appendix 2B).

Stad Brussel informeert en sensibiliseert ook haar eigen stadspersoneel via hun interne communicatiekanalen en bepaalde vormingen, maar zet ook sterk in op het preventief veranderen van attitudes van jongeren in het openbaar onderwijs van de stad (bv. via de bewustmaking van genderstereotypen en genderongelijkheden; Stad Brussel, 2022). Daarnaast betreft Stad Brussel in haar [plan van aanpak](#) de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag ook in haar stadsontwikkeling: zo zijn er werkzaamheden om de zichtbaarheid en de aanwezigheid van vrouwen in de openbare ruimte te vergroten (bv. via straatnamen en street-art), is er een praktische gids om bij stadsplanning systematisch rekening te houden met gender en intimidatie en wordt er nagedacht over de inrichting van de speelplaatsen op scholen, om de genderongelijkheid te verminderen en respect voor anderen te bevorderen. Stad Brussel zet ook in op internationale solidariteit via vertoningen, conferenties en debatten over seksueel grensoverschrijdend gedrag tijdens de Veertiendaagse van de Internationale Solidariteit, maar ook door steun te verlenen aan lokale buitenlandse projecten. Bovendien hebben ze in hun preventieve initiatieven tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag ook aandacht voor de intersectionaliteit met andere kwetsbare groepen, zoals vrouwen in Brussel met een migratieachtergrond en de LGBTQIA+-gemeenschap.

Ook Stad Gent voert de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en biedt gratis [omstaandertrainingen](#) aan, in samenwerking Amal, het Gentse agentschap voor inburgering en integratie. Daarin wordt aangeleerd hoe je in allerlei contexten als getuige van seksueel grensoverschrijdend gedrag kan reageren om een actieve omstaander te worden (Stad Gent, z.d.). Daarnaast lanceerde Stad Gent ook een grote sensibiliserings- en opleidingscampagne tijdens de Gentse Feesten, nl. '[Nee is nee, enkel ja is oké](#)' (Stad Gent, 2022). Deze boodschap werd verspreid via stickers in de openbare toiletten en via beeldschermen op straat, maar er werden vooraf ook verschillende opleidingen aangeboden aan het barpersoneel, de pleinorganisatoren, het toiletterspersoneel en de gemeenschapswachten over (reageren tegen) seksueel grensoverschrijdend gedrag. Stad Gent heeft ook een

taskforce Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag die regelmatig samenkomt om vroegtijdig signalen te detecteren met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag, en waarbij er kennis over vormen omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt doorgegeven. Stad Gent zorgt ook voor [vormingen over omstaandereffecten](#) aan medewerkers van het stedelijk onderwijs waarbij er gewerkt wordt via het principe van train-the-trainer. De vormen zijn vooral gericht op jongeren uit het secundair onderwijs en jeugdorganisaties (Stedelijk Onderwijs Gent, z.d.).

Stad Antwerpen houdt jaarlijks een brede bewonerscampagne '[Allemaal Antwerpenaar](#)' tegen discriminatie, racisme en intimidatie vanuit een positieve en verbindende boodschap. De campagne zet in op de strategie van sociale beïnvloeding in combinatie met Antwerpenaren die zelf mee boodschappers en omstaanders zijn om discriminerend gedrag te veranderen. Tevens geeft Stad Antwerpen trainingen aan het stadspersoneel hoe om te gaan met ongepast gedrag op de werkvloer. Stad Antwerpen richt zich ook op jongeren, en werkte op maat van de organisatie(s) of de instelling(en) een integriteitsbeleid uit. In december 2021 vond een [campagne](#) plaats, gericht op omstaanders waarbij er door middel van de 5 A's inspanningen worden verwacht m.b.t. seksuele straatintimidatie (Stad Antwerpen, 2021). De 5 A's (nl. anderen betrekken, afleiding creëren, afzonderen, aanspreken en aanwezig blijven) duiden hier op een Nederlandstalige variant van de 5 D's die we reeds zagen binnen een campagne van Stad Brussel. Dit wordt gecombineerd met een jongeren participatietraject waar omstaandertrainingen deel van uitmaken. Op [StuDay 2022](#) experimenteerde Stad Antwerpen met een safe space op het terrein en een sensibiliserend aanbod met o.a. de 'flirtertwister' van Sensoa. Daarnaast ondersteunt de stad Antwerpen het project '[Zaak Zonder Haat](#)', waarin vanuit een samenwerkingsverband tussen PZA, Het Roze Huis, Unia, Antwerp Pride en Mister Gay Belgium wordt ingezet op safe spaces in horecavakken. Horecavakken krijgen vaardigheden mee om handelingsbekwaam te zijn wanneer mensen te maken krijgen met trans-, holi-, interseks- en gendergerelateerd geweld en/of bedreigingen. Het project gebruikt het label van een viooltje dat als kunstuiting voor het eerst gebruikt werd als sensibiliserings- en informatie-actie door Paul Harfleet ([The Pansy Project](#)). Om een Zaak Zonder Haat te worden en het label zichtbaar aan de eigen horecavak aan te brengen, volg je een traject waarin een kennismakingsgesprek, een laagdrempelige e-learning en interviemoment vult zit. Sinds 2020 ondersteunt Stad Antwerpen het project '[In Your Face](#)' van Kwadraat (CAW Antwerpen). Deze vorming versterkt jongeren in hun seksuele en relationele weerbaarheid. Via een intensieve training worden jaarlijks 15 meisjes tussen 14 en 18 jaar, waarbij er zorgen zijn rond hun relationele en seksuele weerbaarheid, zowel voor online als voor face-to-face situaties getraind. De training omvat actieve en reflectieve groepsoefeningen welke afgewisseld worden met groepsgesprekken en psycho-educatie. Vanaf 2021 startte Kwadraat met klassieke 'In Your Face' trainingen voor jongeren van de 1e en 2e graad secundair onderwijs. De klassieke training versterkt jongeren preventief in hun seksuele weerbaarheid. Via lichaamsgerichte en reflectie-oefeningen worden jongeren zelfbewuster, meer lichaamsbewust en emotioneel bewuster. Zij kunnen zo signalen en grenzen bij zichzelf en anderen beter opmerken en bewuster handelen. Verder loopt er in samenwerking met Child Focus, Stop it now! en de 3 centra voor slachtoffers van mensenhandel sinds 2021 een campagne om klanten van seksadvertentiewebsite 'redlights.be' te sensibiliseren en gedragswijziging te bekomen. Tot slot besteedt Stad Antwerpen veel aandacht aan een sociaal veilig publiek domein. Elk nieuw ontwerp van een plein of een straat met verblijfsfunctie wordt gescreend op het voorkomen van mogelijke veiligheidsrisico's, zodat de leefomgeving van de Antwerpenaar veiliger en aangenamer wordt en er structurele overlast wordt voorkomen. Verder is Stad Antwerpen sinds begin 2023 gestart met een actieplan voor specifieke risicoplaatsen (2 transitzones en 2 winkelstraten) waar de 4P's worden gehanteerd.

Als we buiten België kijken, zien we dat er in Nederland al heel wat initiatieven werden genomen om preventief in te werken op seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zo sloten enkele steden en gemeenten zich aan bij het programma '[Veilige Steden](#)', dat gelanceerd werd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

(2021) en suggesties geeft waarmee seksueel grensoverschrijdend gedrag aangepakt kan worden. Gemeente Almelo (2022) bijvoorbeeld begon op basis van dit programma met de '[Ben je oké?](#)'-campagne die seksueel grensoverschrijdend gedrag op straat, in horecagelegenheden en bij sportverenigingen probeert aan te kaarten (zie Appendix 2C). Verder stimuleert en faciliteert deze gemeente het geven van structurele aandacht aan de problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag op school en focussen ze op het trainen van jongerenwerkers, leraren en barpersoneel. Ze besteden hierbij telkens ook aandacht aan de (intersectionaliteit met) de LGBTQIA+-gemeenschap. Ook Gemeente Utrecht lanceerde in 2022 een [actieplan](#) tegen straatintimidatie (waaronder seksueel grensoverschrijdend gedrag). In de eerste pijler van hun actieplan, bewustwording en normstelling, zet de gemeente in op voorlichting (bij studentenverenigingen, sportclubs en onderwijsinstellingen) en bewustwordingscampagnes, waarbij ze extra focussen op het bevorderen van positieve mannelijkheid (Gemeente Utrecht, 2022). Dit proberen ze door mannen aan het denken te zetten over hun gedrag, hen nieuwe, positieve sociale normen mee te geven en hen te leren elkaar aan te spreken op hun gedrag. Gemeente Utrecht wil tot slot ook de stadsinrichting aanpassen, daar waar straatintimidatie vaak voorkomt, bijvoorbeeld door het richten inzetten van (camera)toezicht, het gebruik van slimme verlichting en het snoeien van struiken. Tot slot zien we in Nederland ook nog dat Gemeente Dordrecht in samenwerking met andere partners de [Stop Intimidatie App](#) heeft ontwikkeld (dat nu ook binnen andere gemeenten in Nederland gebruikt wordt). Doordat slachtoffers en omstaanders via deze app meldingen kunnen maken van seksueel grensoverschrijdend gedrag, wordt het fenomeen in kaart gebracht (bewustwording) en kan de gemeente gerichte aanpassingen doen in het straatbeeld om de gelegenheid te beperken en de pakkans te vergroten (Gemeente Dordrecht, 2022).

Ook buiten de Benelux werden al heel wat initiatieven opgestart die preventief inwerken op seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte. Mexico-stad richtte, in samenwerking met UN Women en the Women Institute of Mexico City, in 2015 het '[Safe and Friendly City for Women and Girls Programme](#)' op. Dit programma, dat vandaag nog steeds actief is, is een goed voorbeeld van een allesomvattend preventieplan: het heeft als doel om de negatieve veiligheidsbeleving van vrouwen in de publieke ruimte en het openbaar vervoer te erkennen en bij nieuwe beleidsbeslissingen steeds in rekening te brengen (Mexico City et al., z.d.). Hieruit kwam onder andere een [campagne](#) specifiek gericht op mannen, met de hashtag #NoEsDeHombres (dit is niet waar 'een man zijn' om draait), waarmee de stad positieve mannelijkheid wou promoten om zo meer gelijke en geweldloze relaties tussen mannen en vrouwen te creëren (UN Women & Mexico City, 2017). In Noord-Afrika zien we gelijkaardige initiatieven gericht op jongens en mannen, waarbij ze getraind worden om gendergerelateerd geweld preventief te stoppen en er gepast op te reageren. Ook in Buenos Aires (Argentinië) worden educatieve campagnes gelanceerd die gendergerelateerd geweld aan de kaak stellen, die de noodzakelijkheid van wederzijdse toestemming bij seksuele activiteiten benadrukken en mensen leren hoe ze seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen herkennen en tijdens zulke situaties kunnen tussenkomen (McCasland et al., 2018). Een ander initiatief waarbij men op bewustmaking wou inzetten, is de #ThisIsWhere-campagne in Toronto, Canada. In metrostations werden posters verspreid op plaatsen waar ooit een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag of geweld heeft plaatsgevonden, met een gedetailleerde beschrijving van wat er toen precies gebeurde (zie Appendix 2D). Deze campagne kreeg echter gemengde reacties: hoewel de campagne effectief voor heel wat bewustmaking zorgde, waren de posters voor slachtoffers van dergelijke incidenten nogal choquerend en brachten die vaak voor hen opnieuw alle nare herinneringen naar boven van hun vroegere traumatische ervaring(en) (Krichel, 2017).

Internationaal werd specifiek veel gewerkt rond het openbaar vervoer en het verkleinen van de kans op seksueel grensoverschrijdend gedrag in die context. In heel wat grootsteden in Zuid-Amerika en Azië biedt men bijvoorbeeld openbaar vervoer aan dat exclusief voor vrouwen toegankelijk is (Metropolis & FUOC, 2020). Een

van de weinige studies die de impact van een dergelijk initiatief geëvalueerd heeft (nl. het invoeren van metrowagons exclusief voor vrouwen in Mexico-stad, naast de wagons die voor iedereen toegankelijk zijn), kwam echter tot gemengde resultaten: de prevalentie van seksueel geweld neemt inderdaad af, maar non-seksueel fysiek geweld nam tegelijk toe (Soto et al., 2017, zoals aangehaald in Martínez-Alvaro & Barea-López, 2021). Een andere kanttekening is dat dit initiatief maar voor een specifiek deel van hun tijd in de publieke ruimte het veiligheidsgevoel van vrouwen verhoogt. Bovendien zet men, door vrouwen op dergelijke wijze te segregeren, genderongelijkheid opnieuw in de verf en geeft men indirect de boodschap dat als vrouwen zich veilig willen voelen, ze dan beter niet het 'gewone' openbaar vervoer met gemengd publiek gebruiken: De groep die het probleem veroorzaakt (in dit geval mannen) mag op die manier de publieke ruimte zoals ze is dus vrij blijven innemen, terwijl de slachtoffers (in dit geval vrouwen) zich moeten aanpassen en apart vervoer gebruiken (Metropolis & FUOC, 2020). Merk hierbij op dat mannen evengoed slachtoffer kunnen worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag en vrouwen evengoed pleger kunnen zijn. Ook bij ride-sharing diensten (bv. Uber, Lyft of vergelijkbare diensten) die exclusief voor vrouwelijke passagiers door vrouwelijke chauffeurs worden aangeboden, kun je dezelfde bedenking maken. Dergelijke ride-sharing initiatieven zijn internationaal echter al wijd verspreid, zoals in Maleisië (Riding Pink), Brazilië (LadyDriver en FemiTaxi), de Verenigde Staten (See-Jane-Go) en India (Singh, 2020). Wat ride-sharing diensten op een andere manier veiliger kan maken voor vrouwen, is het live delen van de ritinformatie met familie en vrienden. Zo werd in [Ulsan](#) (Zuid-Korea) elke taxi voorzien van een NFC-chip die informatie levert aan de smartphone van de passagier, zoals informatie over de chauffeur, nummerplaat en exacte locatie. Die informatie kan via één druk op de knop gedeeld worden met familie of vrienden en moet zo een veiligere taxirit zonder detours of seksueel geweld garanderen voor vrouwen, maar ook voor andere kwetsbare groepen (bv. ouderen en toeristen; Ulsan Online, 2015). Een ander preventie-initiatief op openbaar vervoer is het beschikbaar maken van on-demand afstaphaltes tijdens busritten. Dit initiatief werd reeds in heel wat steden wereldwijd ingevoerd (bv. Parijs, Montreal, Toronto, Brasilia en Istanboel) en zijn exclusief voor vrouwen (en soms ook kinderen). Het stelt hen in staat om 's avonds aan een chauffeur te vragen om te stoppen bij een niet-reguliere halte, zodat ze zo dicht mogelijk van hun bestemming kunnen afstappen en onveilige afstaphaltes kunnen vermijden (McCasland et al., 2018). Tot slot worden er wereldwijd ook [trainingen](#) aangeboden aan werknemers van het openbaar vervoer om seksueel grensoverschrijdend gedrag beter te herkennen en er gepast op te reageren (bv. in Hanoi, Marrakesh; UN Women, 2015a)

Een laatste vorm van preventie die we wereldwijd zien terugkomen, is het aanpassen van de publieke infrastructuur, om het veiligheidsgevoel te verhogen en de kans op seksueel grensoverschrijdend gedrag te verkleinen. Een voorbeeld hiervan zien we in Hyderabad (India), waar na melding bij de ombudsdienst alle voetgangersbruggen aangepast werden. Deze werden door vrouwen namelijk als zeer onveilig ervaren, omdat er op dergelijke bruggen weinig of geen verlichting aanwezig was en omdat grote reclameborden ervoor zorgden dat voetgangers op die brug helemaal afgesloten werden van alle sociale controle tijdens het oversteken (zie Appendix 2E). Om dergelijke donkere en onveilige 'steegjes' te voorkomen, werden alle reclameborden weggehaald van de voetgangersbruggen en werden ze voorzien van voldoende licht (Walkability Asia, 2013). Ook in [Seoul](#) (Zuid-Korea) werd de stadsinfrastructuur aangepast in functie van het veiligheidsgevoel van vrouwen, door onder andere liften transparant te maken via glas, meer veiligheidscamera's te voorzien en betere straatverlichting te installeren, alsook 'blind spot'-spiegels op plaatsen die frequent bezocht worden door vrouwen (Seoul Solution, 2016). In India tot slot werd de [Safetipin](#)-app gelanceerd (die intussen in andere steden wereldwijd actief is), waarop meldingen gemaakt kunnen worden van onveilige situaties in de publieke ruimte (bv. slechte verlichting). Via een accumulatie van dergelijke meldingen, kunnen de gebruikers van de app aan de hand van een 'safety score' de meest veilige route naar huis kiezen en kunnen lokale overheden met die informatie aan de slag om hun stadsinfrastructuur te verbeteren (Safetipin, z.d.).

2. Protectie

Bij de tweede pijler protectie gaat het concreet om het beschermen van, luisteren naar en begeleiden van slachtoffers nadat een incident heeft plaatsgevonden. Zo kunnen steden en gemeenten zorgen voor een duidelijk overzicht van (online) meldpunten en hulporganisaties die slachtoffers opvangen en begeleiden, en kunnen ze safe spaces inrichten in publieke ruimten (zoals in een openbare bibliotheek), waar slachtoffers met een vertrouwenspersoon kunnen spreken. Niet-politionele aanspreekpunten (bv. 'sfeerbeheer') moeten ook een duidelijk wettelijk mandaat krijgen, zodat ze optimaal kunnen optreden als mobiele aanspreekpunten in het uitgaansleven. Tot slot kunnen de hulpprocedures voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag geëvalueerd en versterkt worden, door bijvoorbeeld het herzien of het invoeren van nieuwe meldpunten.

In België zien we dat Stad Brussel binnen hun '[Niets zonder mijn toestemming](#)'-campagne verschillende actiepunten heeft omtrent protectie (Stad Brussel, 2022). Zo is er een gemeenschappelijk protocol voor alle diensten van de politiezone dat slachtoffers van seksueel geweld onmiddellijk doorverwijst naar het Zorgcentrum na Seksueel Geweld, waar het slachtoffer een holistische aanpak aangeboden krijgt (medisch, psychologisch en gerechtelijk). Daarnaast heeft de politiezone een gespecialiseerde verhoorcel (op afspraak, met begeleiding en zorg van speciaal opgeleide agenten), die de diensten van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld uitbreidt tot slachtoffers van daden die meer dan 7 dagen teruggaan in de tijd. Specifiek in het nachtleven wil Brussel dat er steeds vertrouwenspersonen aanwezig zijn voor seksueel grensoverschrijdend gedrag met eventueel het gebruik van een codewoord, dat een verdedigings-/beschermings-/zorgmechanisme voor het slachtoffer mogelijk maakt. Ook moet er een 'safer zone' of 'relax room' ingericht worden in nachtclubs en moet er een begeleidingsprotocol zijn om zwaar geïntoxiceerde mensen naar huis te begeleiden. Binnen een ander [actieplan](#) wil Stad Brussel ook de bestaande hulplijnen grondig evalueren, om te zien of er alternatieven bestaan in de meest gesproken talen en of ze toegankelijk en aangepast zijn aan kwetsbare groepen (equal.brussels, 2020). Verder vinden we bij WECANDANCE, een festival dat jaarlijks op het strand van Zeebrugge plaatsvindt, een aantal goede praktijken op vlak van protectie (De Corte, 2022): zo werd er een herkenbaar meldpunt op het festivalterrein opgesteld, waar festivalgangers terecht konden als zij zich onveilig voelden of te maken hadden gehad met discriminatie, intoxicatie of grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast creëerde de organisatie een safe space: dit is een beige gekleurde tent waar weinig prikkels aanwezig zijn en geen alcohol genuttigd wordt. Ook was hier hulpverlening aanwezig van FlowGent, een organisatie die evenementen ondersteunt om alles vlot en veilig te laten verlopen. Het (bar)personeel kreeg ook instructies over het *Ask for Angela* codewoord: wanneer een festivalganger om 'Angela' vraagt of een 'angel shot' besteld is dat een signaal voor de medewerker dat deze festivalganger zich onveilig voelt, en kan deze in veiligheid worden gebracht (zie Appendix 3A). Ook verzorgde WECANDANCE posters op de toiletten waar een QR-code opstond die festivalgangers konden scannen om zo via WhatsApp in contact te komen met een vrijwillige hulpverlener die hen kan bijstaan bij een vervelende situatie. Ook tijdens de Gentse Feesten van 2022 werden enkele initiatieven opgezet om de feesten veiliger te maken (Stad Gent, 2022). Om adequaat te kunnen handelen bij meldingen van grensoverschrijdend gedrag kregen alle pleinorganisaties een actieplan met duidelijke aanwijzingen. Tot slot werd tijdens de Gentse Feesten van 2022, net als bij WECANDANCE, een fysiek meldpunt opgericht waar slachtoffers van discriminatie, intoxicatie, en seksueel grensoverschrijdend gedrag opgevangen en naar hulpdiensten begeleid werden. Het concept werkte drempelverlagend om meldingen te doen en in totaal werden er 45 meldingen gemaakt. Dit zorgt ervoor dat het meldpunt in de toekomstige Gentse Feesten behouden zal worden (Open VLD Gent, 2023).

Ook buiten België werden er al protectie-initiatieven opgezet. In het [actieplan](#) tegen straatintimidatie van de Gemeente Utrecht bijvoorbeeld wordt 'ondersteuning slachtoffer' vermeld (Gemeente Utrecht, 2022). Utrecht heeft reeds een meldpunt voor straatintimidatie, maar wil die bekender, toegankelijker en gebruiksvriendelijker

maken, alsook connecteren met andere meldpunten van de gemeente. Er wordt ook passende opvolging voorzien na een melding: elke melder die gegevens achterlaat, wordt zo snel mogelijk en in ieder geval binnen de vijf werkdagen teruggebeld door de gemeente. Samen bespreken zij of, hoe en door wie de melder verder geholpen wil worden (bijvoorbeeld gesprekken met een hulpverlener of een andere vorm van nazorg). In het onderdeel preventie bespreken we ook de [Stop Intimidatie App](#) die binnen verschillende gemeenten in Nederland gebruikt wordt. Deze is ook voorzien van een 112-knop, om in acute en dreigende situaties hulp in te kunnen schakelen (Gemeente Dordrecht, 2022). Verder zien we dat er wereldwijd, bijvoorbeeld in Calcutta, India (Kolkata Police, z.d.), Bamako, Mali (UN Women, 2015b) en Guayaquil, Ecuador (Metropolis & FUOC, 2020), specifieke hotlines of hulplijnen worden opgericht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en gendergerelateerd geweld. Deze worden behandeld door politieagenten die hiervoor opgeleid werden en geven niet alleen hulp op het moment zelf (bv. door een patrouille te sturen), maar verwijzen indien gepast ook door naar andere partners (bv. instanties die juridische bijstand leveren). Een ander protectie-initiatief dat we al zagen bij de preventie-pijler, is het beschikbaar maken van on-demand afstaphaltes tijdens busritten (McCasland et al., 2018). In Quito (Ecuador) wordt dit idee nog verder opgedreven en gecombineerd met een hulplijn (McCasland et al., 2018): zowel slachtoffers als getuigen van seksueel grensoverschrijdend gedrag op een publiek vervoersmiddel kunnen in real-time en vertrouwelijk via sms hun ervaringen melden bij het 'Bajale Al Acoso'-platform (Stop Harassment). Via dat platform wordt de chauffeur van het specifieke vervoersmiddel meteen verwittigd en activeert die vervolgens een alarm op de bus, waarbij voor alle passagiers wordt afgekondigd dat er een geval van seksueel grensoverschrijdend gedrag werd gemeld op het vervoersmiddel. Iemand van het 'Bajale Al Acoso'-platform gaat daarna het slachtoffer of de getuige opbellen om te bespreken wat de volgende stappen kunnen zijn (een klacht indienen en/of bescherming krijgen). Afhankelijk van wat die persoon kiest, kunnen er bij de volgende halte politie en personeel van het openbaar vervoer klaarstaan om het slachtoffer verder te beschermen en te ondersteunen bij klachtindiening. De 'Bajale Al Acoso'-strategie blijkt na opvolging en evaluatie succesvol: de grotere aanwezigheid van sociale afkeuring tijdens momenten van seksueel grensoverschrijdend gedrag (i.e., het afgaan van een alarm dat iedereen op de hoogte brengt) en het snelle ingrijpen van de ordediensten zou gezorgd hebben voor een daling van 34.5 % in de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag, en geleid hebben tot meer dan 2500 klachten en de veroordeling van 20 daders voor seksueel grensoverschrijdend gedrag (Banco Inter-American Development, 2018, zoals aangehaald in Martínez-Alvaro & Barea-López, 2021). Tot slot kunnen we nog vermelden dat in Seoul (Zuid-Korea) kleine winkels zich kunnen inschrijven als 'Women's Safety Patrol Houses', waarbij ze zichzelf openstellen voor slachtoffers die bescherming nodig hebben. Ook straatkoeriers worden in Seoul getraind om te reageren als ze intimidatie of geweld tegen vrouwen opmerken (Seoul Solution, 2016).

3. Prosecutie

Een derde pijler waarop ingezet kan worden in de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag, is prosecutie (vervolgning). In eerste instantie gaat dat om het opleiden van politiepersoneel en gemeenschapswachten over de problematiek. Zij kunnen bijvoorbeeld gesensibiliseerd worden, zodat slachtoffers en getuigen vlugger en meer aangifte doen. Een probleem met betrekking tot prosecutie is echter dat politie en parket weinig wettelijke middelen hebben om iemand te vervolgen. België nam in 2014 het voortouw in de strafrechtelijke aanpak met de invoering van de Wet ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte (Seksismewet, 2014). De Seksismewet definieert openbaar seksisme als *"elk gebaar of handeling die, in de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden, klaarblijkelijk bedoeld is om minachting uit te drukken jegens een persoon wegens zijn geslacht, of deze, om dezelfde reden, als minderwaardig te beschouwen of te reduceren tot diens geslachtelijke dimensie en die een ernstige aantasting van de waardigheid van deze persoon ten gevolge*

heeft" (art. 2). Wie openbaar seksisme pleegt kan worden gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen (art. 3 Seksismewet). In praktijk blijkt echter dat elke vorm van menselijk gedrag in aanmerking kan komen als een gebaar of handeling in de zin van de Seksismewet. Verder is het weinig aannemelijk dat een (kleine) geldboete zal leiden tot gedragsverandering. Volgens psychologische studies naar operante conditionering leidt een straf in de vorm van een geldboete eerder tot vermijdingsgedrag dan tot verandering. Dit betekent dat iemand geen seksueel grensoverschrijdend gedrag zal vertonen op het moment dat er politie of camera's aanwezig zijn (= vermindering van een boete), maar wel als die niet aanwezig zijn (= geen gedragsverandering). De Seksismewet is dus een ontoereikend instrument om seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te pakken. Het is bijgevolg de taak van lokale besturen en organisaties om te beslissen hoe ze de Seksismewet willen handhaven en welke bijkomende maatregelen ze willen nemen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een GAS-procedure. Daarnaast kan men inzetten op meer laagdrempelige contactmomenten tussen jongeren en politie (=sensibilisering) en een verhoogde meldingsbereidheid (bv. awareness raising campagnes). Als lokale besturen inzetten op herstelgerichte acties tussen dader en slachtoffer, kan men mensen overtuigen van het herstelgericht nut van een aangifte.

In de praktijk zien we binnen België dat de grote initiatieven van steden en gemeenten die we in het preventie- en protectieluik reeds besproken hebben, vaak ook een component rond prosecutie voorzien. Zo voorziet Stad Brussel binnen hun '[Niets zonder mijn toestemming](#)'-campagne heel wat opleidingen aan politiemensen waarin de maatschappelijke achtergrond van seksueel grensoverschrijdend gedrag, het juridisch kader (seksismewet), en hoe in te grijpen wordt aangeleerd (Stad Brussel, 2022). Volgens dat actieplan wordt er in de politieschool ook een verplichte eendaagse opleiding over de omgang met slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld georganiseerd. Er worden ook boetes opgelegd en/of vergunningen niet toegelaten indien uitgaansgelegenheden en andere organisaties niet in orde zijn met de gemaakte afspraken rond de preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag (zie preventieluik). Stad Brussel wil ook de acties van de politie in burgerkledij (in en rond het openbaar vervoer) versterken en uitbreiden, om feiten van intimidatie op heterdaad te kunnen registreren. Op landelijk niveau wordt op de site seksueelgeweld.be duidelijk meegegeven dat seksueel grensoverschrijdend gedrag strafbaar is in bepaalde gevallen en hoe je dit kan melden (Het Federaal Gelijkekansenbeleid et al., 2016). Stad Antwerpen voorziet een [draaiboek, poster en een animatievideo](#) voor medewerkers en bewakingspersoneel in het nachtleven, zodat zij seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen herkennen en weten wat hun verantwoordelijkheden zijn. Ook voor jeugdcentra, nachtleven en organisatoren van evenementen worden richtlijnen gegeven over hoe zij feiten moeten melden en bewijsmateriaal kunnen verzamelen voor (na)onderzoek. Tot slot zien we dat veel steden en gemeenten in België willen inzetten op laagdrempelige contactmomenten tussen jongeren en politie (o.a. om zo meldingsbereidheid van zaken zoals seksueel grensoverschrijdend gedrag te verhogen), maar slechts enkelen hebben dit al in de praktijk omgezet. In Gent bijvoorbeeld kan je als jongere laagdrempelig contact opnemen met de jeugdinspecteurs van het politiekorps via hun Instagram-account (Dekaезemaker, 2020, 2021).

Buiten België zien we dezelfde tendens: de meeste initiatieven en campagnes die we bij het preventie- en protectieluik reeds besproken hebben (bv. het opleiden van horeca- en openbaar vervoer personeel of het invoeren van specifieke hulplijnen), voorzien dat ook politiemensen getraind worden om op de juiste manier met situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag om te gaan. Verder zien we dat in sommige steden heel expliciet wordt meegegeven dat seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte strafbaar is en beboet kan worden, bijvoorbeeld in Buenos Aires (Argentinië), Alexandrië (Egypte) en Île-de-France (Frankrijk) (Metropolis & FUOC, 2020).

4. Participatie

Een laatste belangrijke pijler in de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag is participatie. In essentie moeten lokale overheden kunnen luisteren naar de expertise van jongeren en het maatschappelijk middenveld, om zo tot betere oplossingen te komen voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit kan door breed (structureel) overleg te organiseren met een representatieve vertegenwoordiging van lokale overheidsdiensten, middenveldorganisaties en jongeren. Naast deze formele kanalen moet steden en gemeenten ook laagdrempelige (meld)platformen voorzien waar jongeren en eventuele slachtoffers hun input kunnen geven. Ze betrekken best ook jongeren (en specifiek jonge vrouwen en jongeren uit maatschappelijk kwetsbare situaties) bij stadsontwikkelingsprojecten door samen te werken met onderwijs en jeugdorganisaties en zo rekening te houden met het genderspectief.

In België tracht Stad Brussel binnen haar [preventieplan](#) regelmatig overleg te organiseren tussen de lokale overheidsadministraties, de verenigingen van feministen, de politie en de horeca- en nightlifesector over het fenomeen seksueel grensoverschrijdend gedrag (Stad Brussel, 2022). Daarnaast willen ze hun maatregelen monitoren via discussiegroepen tussen de verschillende betrokken partijen, maar ook via niet-gemengde discussies voor kwetsbare groepen die zich moeilijker willen/kunnen uitspreken (bv. LGBTQIA+). Ook binnen een ander [actieplan](#) dat gericht is op geweld tegen vrouwen in het algemeen (zowel in de publieke als private ruimte), geeft Brussel mee dat ze het maatschappelijk middenveld willen betrekken en financieel ondersteunen bij het ontwikkelen van maatregelen (equal.brussels, 2020). In dat plan spreekt men ook over het bijeenbrengen van het maatschappelijk middenveld in een Brussels raadgevend platform over partner- en intrafamiliaal geweld, maar een gelijkaardig initiatief omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte bestaat momenteel nog niet. Ook Stad Gent houdt bijeenkomsten met externe en interne partners om de strategie met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag bij te sturen en signalen op te vangen door de Taskforce SGG. Dit is een structuur die de participatie van onder andere (potentiële) slachtoffers op een structurele en duurzame manier mogelijk maakt. Met een visie op werk op middellange termijn en niet als een eenmalige bijdrage. Tot slot werden er tijdens de Gentse Feesten binnen de '[Nee is nee, enkel ja is oké](#)'-campagne ook maatregelen en acties tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag afgesproken in samenspraak met de stedelijke werkgroepen die werken rond seksueel grensoverschrijdend gedrag, het kernteam Gentse Feesten en de pleinorganisatoren (Stad Gent, 2022). We merken op dat Belgische steden en gemeenten op vlak van participatie reeds voldoende verschillende stadsdiensten en het middenveld laten meehelpen in het ontwikkelen van maatregelen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar dat het actief betrekken van de (mogelijke) slachtoffers in het uitstippelen en evalueren van beleidsmaatregelen nog maar weinig gebeurt. Wel hebben verschillende Belgische steden zoals Gent, Brussel, Antwerpen en Charleroi in de afgelopen jaren samengewerkt met Plan International, om via het Safer Cities meldingsplatform in het begin van het beleidsproces de input van jongeren te krijgen over de problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag in hun specifieke stedelijke context (bv. Plan International België, 2021). Ook Bergen, Namen en Ottignies-Louvain-La-Neuve werken sinds 2023 op die manier samen met Plan International België.

In het preventie- en protectieluik bespraken we reeds dat in verschillende Nederlandse steden en gemeenten de [Stop Intimidatie App](#) gebruikt wordt (bv., Gemeente Dordrecht, 2022). Dit meldingsplatform heeft ook een vorm van participatie in zich, want op deze manier kunnen burgers en slachtoffers hun stem laten horen over problemen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hun meldingen leveren informatie op die vervolgens gebruikt wordt als input voor beleidsbeslissingen. Ook in Nederland blijft het, net zoals in België, bij het betrekken van middenveldorganisaties in het gestalte geven aan beleidsmaatregelen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag, zonder ook daarbij specifiek participatie van de slachtoffers zelf te stimuleren (bv., Gemeente Almelo, 2022). Binnen het '[Safe and Friendly City for Women and Girls Programme](#)' van Mexico-stad

(zie preventie) daarentegen, konden (jonge) vrouwen zowel participeren door in het begin veiligheidsproblemen in de stad in kaart te brengen via verschillende meldingsplatformen, alsook door later in het beleidsproces mee te werken en hun stem te laten horen tijdens zogenaamde 'Social Laboratories', die het heroriënteren van publieke ruimtes naar meer geweldvrije ruimtes als doel hadden (Mexico City et al., z.d.). Ook in Madrid wordt participatie gestimuleerd via zogenaamde 'equality spaces' (Dragonetti, 2021): dit zijn een soort veilige forums waar vrouwen hun kennis, meningen en voorstellen kunnen delen omtrent genderongelijkheden. Ook mannen kunnen daar terecht om te discussiëren over de vastgelegde genderstructuren en hoe positieve mannelijkheid eruit kan zien. In dezelfde lijn probeert de Stad Barcelona als deel van hun 'Gender Justice Plan' de samenwerking tussen vrouwengroeperingen en departementen van het stadsbestuur te faciliteren (Metropolis & FUOC, 2020). Tot slot kunnen we nog een voorbeeld rond participatie meegeven uit Sejong (Zuid-Korea), die zich profileert als smart city (nl. een stad die stedelijke problemen zoals verkeersdrukke of criminaliteit zo veel mogelijk via technologie tracht op te lossen). Chang et al. (2022) evalueerden hoe Sejong de planning, implementatie en follow-up van een 'Specially Designed Zone for Women' heeft aangepakt. Dit is een zone in de stad waar vrouwen veiliger kunnen bewegen en waar de faciliteiten die vrouwen het vaakst gebruiken (bv. scholen, parken en winkels) zo dicht mogelijk bij elkaar en bij hun woning liggen, om zo meer natuurlijke sociale controle te creëren. Ook 's avonds wordt in die zone via technologische oplossingen de veiligheid van vrouwen verhoogt, via onder meer camera's, veiligheidsalarmen en meer heldere verlichting dan in andere stadszones. In hun evaluatie merken Chang et al. (2022) echter op dat door troebele communicatie en ondermaatse samenwerking in de planningsfase tussen 'smart city' experts enerzijds en 'women-friendly city' experts anderzijds, sommige vrouwvriendelijke designs de implementatiefase nooit gehaald hebben. Ze wijzen ook op het feit dat er geen systeem was waarin vrouwen die dergelijke zones effectief zullen gebruiken, konden participeren in de implementatiefase en zo hun mening en feedback niet konden meegeven om het eindproduct te verbeteren. Hoewel dit project uiteindelijk vrij succesvol bleek (zowel vrouwen als mannen percipieerden deze zone nadien als veiliger), toont deze evaluatiestudie aan dat inzetten op participatie in de praktijk niet altijd even vlot verloopt.

Discussie

Er kunnen nog enkele kanttekeningen gemaakt worden. Zo is het van bovenstaande initiatieven en actieplannen moeilijk om hun effectieve impact terug te vinden: veel interventies zijn gepland maar nog niet uitgevoerd en diegene die al uitgevoerd werden, zijn vaak moeilijk te meten omdat seksueel grensoverschrijdend gedrag nog steeds een inherent ondergerapporteerd fenomeen is. Slechts van drie initiatieven die we hier besproken hebben, namelijk het invoeren van metrowagons exclusief voor vrouwen in Mexico-stad, het 'Bajale Al Acoso'-platform in Quito en het 'Specially Designed Zone for Women'-project in Sejong, konden we enige vorm van impactmeting of evaluatie terugvinden. Dit is een opvallende vaststelling, en vraagt om meer evaluatieonderzoek. Om dergelijke initiatieven te evalueren op kwaliteit en relevantie, kan onder andere gebruik worden gemaakt van de methodologische handleidingen die in opdracht van het European Crime Prevention Network ([EUCPN](#)) werden ontwikkeld (

In deze gids bespreken we bovendien slechts een greep uit alle bestaande initiatieven: veel gelijkaardige initiatieven van steden en gemeenten binnen en buiten België werden hier niet expliciet vermeld om herhaling te vermijden, maar ook omdat over bepaalde initiatieven nog niet werd gecommuniceerd. De aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag staat namelijk nog maar recent echt op de agenda in veel steden en gemeenten. Daarnaast waren niet alle vermelde initiatieven specifiek gericht op alleen seksueel

grensoverschrijdend gedrag: sommige acties waren tegelijk ook gefocust op intimidatie op andere vlakken (bv. seksuele voorkeur of etniciteit) en/of seksueel of fysiek geweld. Tot slot is het belangrijk om te herhalen dat de 4 P's geen mutueel exclusieve categorieën zijn: op basis van dit overzicht is het duidelijk dat sommige initiatieven overlappen en vaak alomvattende actieplannen zijn die op de 4 P's tegelijk inzetten, maar dat ook heel concrete acties soms moeilijk in te delen zijn binnen dit raamwerk. Het gebruik van meldingsplatformen kan bijvoorbeeld zowel onder preventie, protectie als participatie vallen. Om de acties te optimaliseren, moet er in de toekomst nog meer ingezet worden op kennisontwikkeling met betrekking tot daders en slachtoffers, met een ook specifieke aandacht voor mannelijke en LGBTQIA+ slachtoffers.

Referentielijst

- Boyer, K. (2022). Sexual harassment and the right to everyday life. *Progress in Human Geography*, 46(2), 398-415.
- Chang, J.-i., Choi, J., An, H., & Chung, H.-Y. (2022). Gendering the smart city: A case study of Sejong City, Korea. *Cities*, 120, 103422.
- De Corte, L. (2022, 1 juli). Festivals nemen maatregelen tegen ongewenst gedrag: "Als iemand een 'angel shot' bestelt, gaan alarmbellen af". *HLN*. <https://www.hln.be/gezond-en-gelukkig/festivals-nemen-maatregelen-tegen-ongewenst-gedrag-als-iemand-een-angel-shot-bestelt-gaan-alarmbellen-af~ad029460/>
- Dekaezemaker, S. (2020, 4 november). Gentse jeugdinspecteurs starten op Instagram: "Contact houden met kwetsbare jongeren". *Het Nieuwsblad*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20201103_97769850#:~:text=Sinds%20dinsdag%20zijn%20de%20zes,%2C%20via%20hun%20populaire%20kanalen.%E2%80%9D
- Dekaezemaker, S. (2021, 5 maart). Jeugdinspecteur nu ook op Instagram: "Zo laagdrempelig contact maken". *Het Nieuwsblad*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210305_95712385
- Dragonetti, W. (2021, 8 maart). *Everyday is Women's Day*. Eurocities. <https://eurocities.eu/latest/every-day-is-womens-day/>
- equal.brussels. (2020). *Brussels plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen*. N. B. Hamou. https://equal.brussels/wp-content/uploads/2020/06/Brussels_Plan_Geweld_DEF.pdf
- equal.brussels. (2022). *#jointhefam*. Gewestelijke Overheidsdienst Brussel. <https://jointhefam.brussels/nl#seksuele-intimidatie>
- Fileborn, B., & O'Neill, T. (2021). From "ghettoization" to a field of its own: a comprehensive review of street harassment research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15248380211021608.
- Gemeente Almelo. (2022). *Plan van aanpak seksuele intimidatie in de openbare ruimte*. <https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=almelo&id=100268009#:~:text=Voorlichting%2C%20deskundigheidsbevordering%20en%20bewustwording,openbare%20ruimte%20of%20online%20gedraagt.>
- Gemeente Dordrecht. (2022). *Een veiligere stad met de Stop Intimidatie App*. Dordrecht.nl. https://cms.dordrecht.nl/inwoners/Overzicht_Inwoners/Zorg_en_ondersteuning/Straatintimidatie
- Gemeente Utrecht. (2022). *Aanpak Straatintimidatie. Actieplan Utrecht 2022-2026*. <https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/wonen-en-leven/veiligheid/2023-01-sstraatintimidatie-actieplan-2022-2026.pdf>
- Het Federaal Gelijkekansenbeleid, de Politie, & het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2016). *Stop seksuele straatintimidatie*. Stop Geweld. <https://www.seksueelgeweld.be/straatintimidatie>
- Kolkata Police. (z.d.). *Helpline Services*. <https://www.kolkatapolice.gov.in/HelpLine.aspx>

- Krichel, S. (2017). *Some survivors unhappy with TTC's graphic sexual violence campaign*. Vice. <https://www.vice.com/en/article/xwqk8k/some-survivors-unhappy-with-ttcs-graphic-sexual-violence-campaign>
- Martínez-Alvaro, O., & Barea-López, P. (2021). Costs and benefits of gender policies in transportation. State of the art of quantitative approaches. *Transportation research procedia*, 58, 111-118.
- McCasland, H., Travers, K., Sanchez, S. L., Brum, L., Dannatt, M., Justo, L., & van den Nieuwenhof, A. (2018). Safety and public space: Mapping metropolitan gender policies. *Metropolis, Barcelona*.
- Metropolis, & FUOC. (2020). *Right to metropolitan city in the framework of the NUA and the 2030 Agenda*. <https://www.metropolis.org/sites/default/files/resources/m2-final.pdf>
- Mexico City, UN Women, & The Women Institute of Mexico City. (z.d.). *Safe and Friendly Mexico City for Women and Girls*. Secretariat of Women of the Government of Mexico City. <https://www.cipdh.gob.ar/catalogo-politicas-publicas/en/politica-publica/programa-cdmx-ciudad-segura-y-amigable-para-ninas-y-mujeres/#:~:text=%E2%80%9CSafe%20and%20Friendly%20Mexico%20City,public%20transport%20and%20public%20spaces>.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2021). *Handreiking Veilige Steden*. <https://www.programmaveiligesteden.nl/wp-content/uploads/2021/02/Handreiking-1-Preventieve-aanpak-Veilige-Steden.pdf>
- Moreno, M. J. G., Prados, J. S. F., & Cuenca-Piqueras, C. (2022). Fear for All Women: European women's fear of harassment and aggression in public spaces. *Journal of interpersonal violence*, 37(7-8), NP4160-NP4186.
- Open VLD Gent. (2023). *Opnieuw Meldpunt grensoverschrijdend gedrag op Gentse Feesten*. <https://www.openvldgent.be/nl/Nieuws/754-Opnieuw-Meldpunt-grensoverschrijdend-gedrag-op-Gentse-Feesten>
- Plan International België. (2021). *Safer Cities voor veilige en inclusieve steden in Antwerpen, Brussel en Charleroi*.
- Plan International België. (2023). *Een lokale aanpak*. Plan International. <https://www.planinternational.be/nl/een-lokale-aanpak>
- Safetipin. (z.d.). *What is Safetipin?* Safetipin. <https://safetipin.com/about-our-company/>
- Seoul Solution. (2016). *Fighting Violence against Women: Making Seoul a Safer City for Women Project*. <https://www.seoulsolution.kr/en/content/fighting-violence-against-women-making-seoul-safer-city-women-project>
- Singh, Y. J. (2020). Is smart mobility also gender-smart? *Journal of Gender Studies*, 29(7), 832-846.
- Stad Antwerpen. (2021). *Samen tegen seksuele intimidatie*. Stad Antwerpen. <https://www.antwerpen.be/info/61a8d10c7c8dcb65fc769584/samen-tegen-seksuele-intimidatie>
- Stad Brussel. (2022). *Niets zonder mijn toestemming. De stad Brussel pakt seksuele intimidatie en geweld aan met* 77 *maatregelen*. [https://www.brussel.be/sites/default/files/bxl/Niets zonder mijn toestemming.pdf](https://www.brussel.be/sites/default/files/bxl/Niets%20zonder%20mijn%20toestemming.pdf)
- Stad Gent. (2022). *Campagne tijdens Gentse Feesten: "Nee is nee, enkel ja is oké"*. Stad Gent. <https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/nieuws-evenementen/campagne-tijdens-gentse-feesten-nee-nee-enkel-ja-oke>
- Stad Gent. (z.d.). *Omstaandertrainingen*. Stad Gent. <https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/diversiteit-gent/antidiscriminatie-inclusie-en-toegankelijkheid/omstaandertrainingen>
- Stedelijk Onderwijs Gent. (z.d.). *Vuist tegen racisme en seksisme: omstaandertraining september*. Stad Gent. <https://stad.gent/vormingsaanbodsoq/individueel-aanbod/vuist-tegen-racisme-en-seksisme-omstaandertraining-september>
- Stevens, L., & Van Dijke, H. (2018). Eerste ervaringen van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen met de Seksismewet. *Panopticon*, 39(5), 420-434.
- Ulsan Online. (2015). *Ulsan Awareness and Safety Night 2015*. <http://www.ulsanonline.com/culture/ulsan-awareness-and-safety-night-2015/>

- UN Women. (2015a). *Bringing bus drivers on board against sexual harassment in Marrakesh*. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2015/6/bringing-buses-on-board-against-sexual-harassment-in-marrakesh>
- UN Women. (2015b). *Hotline helps prevent gender-based violence in Mali*. <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2015/11/hotline-helps-prevent-gender-based-violence-in-mali>
- UN Women, & Mexico City. (2017). *UN Women and the Government of Mexico City launch the campaign #NoEsDeHombres to tackle sexual harassment in public transport*. UN Women. <https://lac.unwomen.org/en/noticias-y-eventos/articulos/2017/03/no-es-de-hombres-onu-mujeres>
- Waling, A. (2019). Problematising 'toxic' and 'healthy' masculinity for addressing gender inequalities. *Australian Feminist Studies*, 34(101), 362-375.
- Walkability Asia. (2013). *Covered foot overbridges unsafe for women*. <https://walkabilityasia.org/2013/05/20/covered-foot-overbridges-unsafe-for-women/>
- Wet 22 mei 2014 ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en tot aanpassing van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie teneinde de daad van discriminatie te bestraffen ("Seksismewet"), BS24 juli 2014.

Appendix 1. Specifieke opmerkingen en feedback per vraag Safer Cities platform

Algemeen:

1. Alle vragen verplicht laten invullen
 - a. Bij gevoelige vragen kan je altijd de optie 'Zeg ik liever niet' voorzien om uitval/frustratie te vermijden
 - b. Open vragen die gewoon wat extra informatie geven, kan je optioneel laten.
2. Alle vragen in alle steden bevragen

Specifieke opmerkingen per vraag

1. Adres
 - Zie algemene opmerking rond doel dataverzameling: indien het de bedoeling is om specifieke incidenten van straatintimidatie/grensoverschrijdend gedrag te verzamelen, dan mag het hier niet mogelijk zijn om de hele stad als adres te kiezen van de melding. Anders krijg je te maken met respondenten die vage meldingen of algemene onveiligheidszaken aankaarten.
2. Email
3. Hoe is je ervaring met deze plek?
 - Moet in alle steden bevraagd worden
 - Moet specifieker: wat wordt bedoeld met een 'goede ervaring' of een 'slechte ervaring'? Over welk soort incidenten willen jullie iets weten?
 - Een of twee voorbeelden kan ervoor zorgen dat de respondenten meteen in de goede richting denken (zonder hen teveel te sturen) en iets melden dat in de geest van dit platform past (en bv. niet iets melden over mensen die door het rood licht rijden)
4. Wat is er gebeurd?
 - Enkel meerdere opties toelaten als dat zinvol is!
 - Het mag niet mogelijk zijn dat respondenten 'Geen intimidatie meegemaakt' kunnen aanduiden en dan alsnog andere opties kunnen kiezen: heeft de respondent dan iets meegemaakt of niet?
 - Een open antwoordkader is hier weinig zinvol: de categorieën zijn zo goed als exhaustief (bedekken alle mogelijke incidenten).
5. Waarom voelde je je er niet veilig?
6. Denk je dat het incident te maken had met een van onderstaande?
 - Deze vraag kan beter uitgelegd worden. Bovendien kan je deze beter opsplitsen: (1) had je de indruk dat er gediscrimineerd werd (leg hierbij discriminatie duidelijk uit)? (2) Zo ja, welk soort discriminatie?
 - Het is ook de moeite om te vragen naar kenmerken van de dader zelf die het gedrag mogelijk teweeggebracht hebben (bv. mentale problemen, drug/alcoholintoxicatie, ...)
7. Wie heeft de feiten gepleegd?
 - 'Een gemengde groep' kan vanalles betekenen, moet specifieker
 - Overwegen om ook andere daderkenmerken te betrekken die interessant kunnen zijn
 - Meerdere antwoordmogelijkheden zijn hier niet zinvol! Er mag maar één keuze mogelijk zijn.
8. Kende je de plegers?

9. Waren er één of meerdere mensen aanwezig?
10. Heeft iemand van de aanwezigen (vrienden of getuigen) hulp aangeboden?
11. Heb je over het incident verteld tegen iemand?
12. Aan wie heb je het verteld?
13. Welke impact heeft dit voorval op jou gehad?
14. Kom je nog op die plek?
 - Kan anders gesteld worden, want de categorieën overlappen teveel. 'Een andere weg nemen' hoort beter bij de vraag 'Welke impact heeft dit voorval op jou gehad?' en overlapt met 'ik kom hier niet meer (alleen)'
15. Op welk tijdstip van de dag vond het incident plaats?
 - Momenteel is het verschil tussen de dagdelen niet altijd duidelijk (bv. avond en 's nachts). Door specifieke uren aan elk dagdeel te koppelen, wordt dit duidelijker.
16. Was het op dat moment licht of donker?
17. Kan je de precieze datum van het incident geven?
18. Wat was je aan het doen op het moment van het incident?
 - Overlapt soms met 'Plaats' (zie hieronder), er kan overwogen worden om die samen te nemen (bv. activiteit benoemen dat ook een plaats in zich heeft)
19. Waar vond het incident plaats?
 - Plaats: Vele antwoordopties overlappen met 'op straat'. Er dient nagegaan te worden welke locaties nuttig zijn om mee op te nemen en hoe specifiek men hierin wil gaan.
20. Hoe vaak heb je te maken met grensoverschrijdend gedrag in deze stad?
 - Geef hierbij de specifieke context mee: 'op straat, op het openbaar vervoer of ergens anders in de publieke ruimte'. Zo vermijd je algemene verhalen over bv. stadsbestuur of verhalen over het werk/privéleven (want dat valt ook onder 'in deze stad')
21. Wat maakt een plek volgens jou veilig?
22. Heb je een suggestie over hoe de openbare ruimte verbeterd kan worden om deze veiliger te maken?
23. Kies wat bij jou past + Wat is je leeftijd? + Wat is je activiteit?
 - Moet in alle steden bevestigd worden
 - Moet vroeger in de survey voorkomen, want er is altijd het risico dat men halverwege de survey uitvalt: vervolgens kun je maar met de helft van alle respondenten vergelijkingen maken op vlak van gender, leeftijd, werkstatus, ... omdat die vragen niet in het begin van de survey gesteld werden.
 - Vraag moet specifieker: leeftijd/werkstatus op moment van melden, of leeftijd op moment van incident? Kan verschillend zijn!
 - Bij leeftijd moeten beperkingen komen op wat je kan invullen: minimumleeftijd (wie is je doelpubliek) en maximumleeftijd, verplicht een cijfer ingeven, ... zo vermijd je nonsens-antwoorden.
 - Meerdere antwoordmogelijkheden zijn bij werkstatus niet zinvol! Hier mag maar één keuze mogelijk zijn.
24. Heb je zelf al gereageerd wanneer je getuige was van ongewenst gedrag?
 - Meegeven of de respondent hier mag denken aan incidenten die niet in de eigen stad voorkwamen
25. Hoe heb je gereageerd?

- 'Dader en/of slachtoffer aanspreken' moet opgesplitst worden in 3 categorieën: dader OF slachtoffer OF dader en slachtoffer aanspreken. Nu valt dit allemaal onder 1 categorie, waardoor je weinig informatie krijgt.

26. Heb je het gevoel dat je geholpen werd?

- Moet beter uitgelegd worden: door getuigen, door het te vertellen aan iemand, door dit te kunnen melden op dit platform, ...? Respondenten weten hier niet waarnaar precies gevraagd wordt en antwoordden dus allen anders.

Appendix 2: Voorbeelden van initiatieven die inzetten op preventie

2A. Posters van de 'Vuile teef'-campagne en de 'Niets zonder mijn toestemming'-campagne in Brussel.

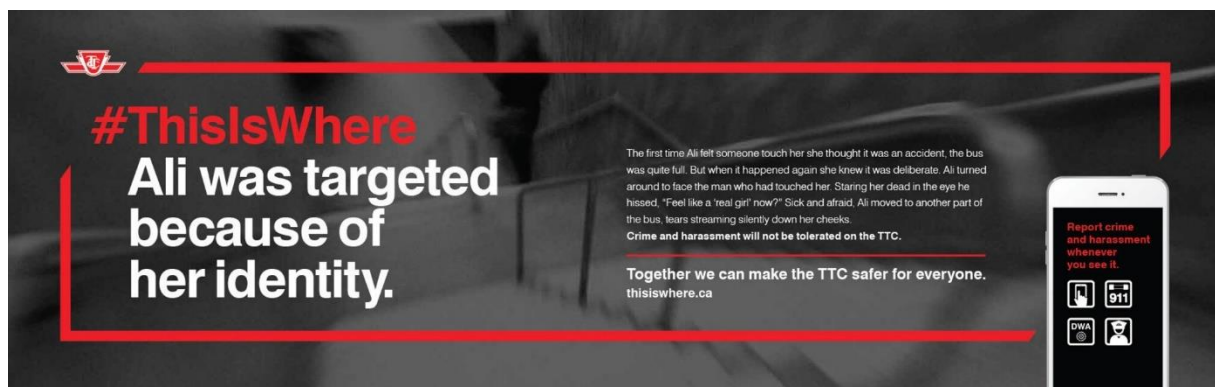
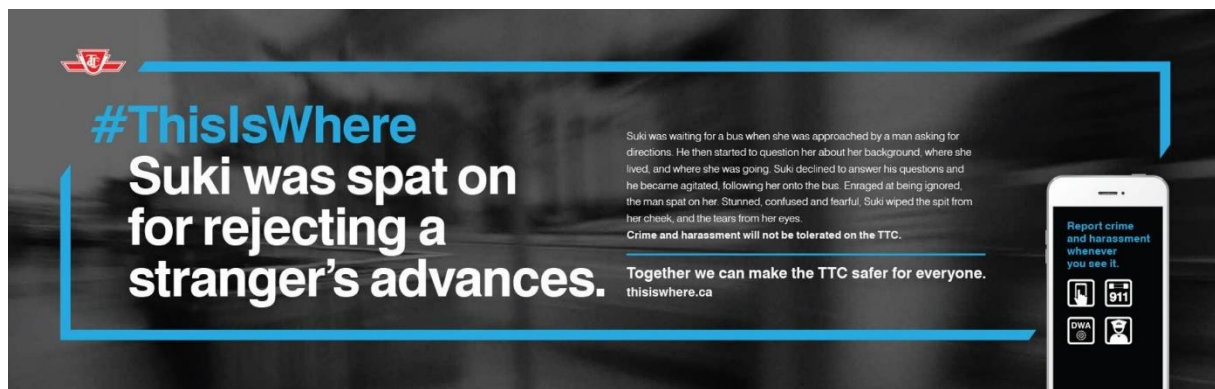
2B. Illustratie van de 6e D (Deurbel) binnen de 'Join the FAM'-campagne van Stad Brussel. Brusselaars worden uitgenodigd hun gewone naamsticker te vervangen door een speciale sticker van the FAM, om te tonen dat ze bereid zijn hulp te bieden aan slachtoffers.

2C. Posters van de 'Ben je oké?'-campagne in Almelo, Nederland.

2D. Posters van de '#ThisIsWhere'-campagne in Toronto, Canada.

2E. Voetgangersbrug in India, die door grote reclameborden als een soort donker steegje ervaren werden.

Appendix 3: Voorbeelden van initiatieven die inzetten op protectie

3A. Een voorbeeld van een 'Ask for Angela' poster, die vaak discreet wordt opgehangen in de toiletten van cafés en clubs.

